

ĐÁNH THỨC

Sản phẩm này nằm trong khuôn khổ dự án “Tăng cường cơ hội và nâng cao vị thế cho người khuyết tật” do Cơ quan Phát triển Quốc tế Hoa Kỳ (USAID) tài trợ. Các nội dung trong sản phẩm này do Viện Nghiên cứu phát triển cộng đồng (ACDC) chịu trách nhiệm, không nhất thiết phản ánh quan điểm của USAID hay Chính phủ Hoa Kỳ.”

Mục lục

XÂY DỰNG MÔ HÌNH VÀ CHÍNH SÁCH HÓA MÔ HÌNH.....	5
Tiên phong xây dựng và áp dụng bộ tiêu chí giao thông tiếp cận phổ quát tại Việt Nam.....	6
Tiến trình xây dựng bộ tiêu chí giao thông tiếp cận phổ quát	10
Nhà trung chuyển – Mô hình đầu tiên tại Việt Nam.....	11
Tiến trình xây dựng mô hình nhà trung chuyển.....	15
THAY ĐỔI VÀ KHÁC BIỆT.....	17
Người cán bộ tiên phong	18
Người thầy thuốc hết lòng vì người khuyết tật.....	22
Chuyện về cô gái “hạt tiêu”	26
Vượt qua những giới hạn.....	30
Gieo mầm đổi thay.....	34
Nắm bắt cơ hội và khẳng định bản thân.....	38
Người khuyết tật tăng sự tự chủ và tham gia nhờ được hướng dẫn về sống độc lập	42
Người khuyết tật lên tiếng chống lại bạo lực dựa trên cơ sở giới.....	46
Nếu không kết thúc, hãy bắt đầu lại.....	50
NHỮNG CÁNH TAY NÓI DÀI.....	55
Mạng lưới đồng hành cùng người khuyết tật.....	56
Niềm vui của cán bộ hội cơ sở	60
CHƯA CÓ TIỀN LỆ.....	65
Một món quà - Một nụ cười.....	66
Kịp thời trong bão lũ	70
Muốn làm ắt sẽ có cách	74

XÂY DỰNG MÔ HÌNH VÀ CHÍNH SÁCH HÓA MÔ HÌNH

TIỀN PHONG XÂY DỰNG VÀ ÁP DỤNG BỘ TIÊU CHÍ GIAO THÔNG TIẾP CẬN PHỔ QUÁT TẠI VIỆT NAM

Giao thông tiếp cận phổ quát hay giao thông cho mọi người đang là hướng phát triển giao thông trên thế giới. Đó là sự phát triển đồng bộ cả về cơ sở hạ tầng và phương tiện giao thông đi cùng các cơ chế hỗ trợ nhằm đáp ứng khả năng đi lại an toàn, thuận lợi cho tất cả mọi người với các quy định cụ thể.

Tại Việt Nam, dù đã có nhiều văn bản khác nhau quy định về việc đảm bảo giao thông tiếp cận cho người khuyết tật sử dụng, song dễ dàng nhận thấy, các chính sách đang tập trung vào miễn giảm giá vé, cải thiện kết cấu hạ tầng và phương tiện mà chưa chú trọng nâng cao kiến thức, kỹ năng cho các đối tượng trực tiếp hỗ trợ người khuyết tật. Các hoạt động đầu tư xây dựng, cải tạo kết cấu hạ tầng và phương tiện giao thông chưa được triển khai đồng bộ như các quy định trong các chương trình mục tiêu hỗ trợ người khuyết tật đã có. Theo Báo cáo năm 2019 về “Đánh giá thực trạng giao thông tiếp cận tại một số địa phương và công tác nâng cấp cải tạo hệ thống giao thông tiếp cận” ACDC thực hiện trong khuôn khổ dự án “Tăng cường cơ hội và nâng cao vị thế cho người khuyết tật” do USAID tài trợ thì “các điểm dừng và nhà chờ xe buýt tại tỉnh Quảng Trị chưa đảm bảo tiếp cận cho người khuyết tật tại tỉnh; chỉ có 04/19 bến xe khách tại tỉnh Quảng Nam có công trình nhà vệ sinh tiếp cận theo đúng quy chuẩn QCVN 10:2014/BXD; 19/100 tuyến xe buýt tại thành phố Hồ Chí Minh có sử dụng phương tiện tiếp cận cho người khuyết tật với 286 xe sản xuất và 08 xe có thiết bị hỗ trợ người khuyết tật”.

Hơn thế nữa, một thực tế dễ dàng nhận thấy rằng, tại Việt Nam chưa có công cụ đánh giá khả năng tiếp cận của hệ thống giao thông. Nhận thấy đây là một hạn chế tồn tại ảnh hưởng đến sự phát triển của giao thông tiếp cận tại Việt Nam, dự án và Viện chiến lược và Phát triển giao thông vận tải đã tiên phong cùng nhau xây dựng Bộ tiêu chí giao thông tiếp cận phổ quát. Bộ tiêu chí giao thông tiếp cận phổ quát (áp dụng cho lĩnh vực giao thông đường bộ) được xây dựng gồm 15 tiêu chí và 57 chỉ tiêu thuộc 03 nhóm tiêu chí thành phần: về kết cấu hạ tầng giao thông (05 tiêu chí); phương tiện giao thông (04 tiêu chí); cơ chế chính sách (06 tiêu chí). Các tiêu chí này được đánh giá trọng số theo phương pháp chuyên gia. Trên cơ sở đó, mức độ tiếp cận hệ thống giao thông của các địa phương được đánh giá theo tổng điểm các tiêu chí (với thang điểm 100). Hệ thống giao thông tiếp cận tốt tương ứng với các tiêu chí có tổng điểm cao, ngược lại các tiêu chí đạt điểm chưa cao thể hiện khả năng tiếp cận chưa tốt cần được cải thiện. Tùy vào điểm số của từng tiêu chí hay tiêu chí thành phần tại thời điểm áp dụng bộ tiêu chí, các giải pháp, đề xuất sẽ được kiến nghị cho các quy hoạch, kế hoạch phát triển giao thông vận tải nhằm cải thiện, phát triển hệ thống giao thông tiếp cận phổ quát tại các địa phương trong giai đoạn tiếp sau. Hiện nay, Bộ tiêu chí đã được chính sách hóa trong Quyết định số 753/QĐ-TTg của Thủ tướng Chính phủ ngày 03/6/2020 về tổ chức thực hiện Chỉ thị số 39-CT/TW. Cụ thể, Bộ Giao thông vận tải được giao chủ trì, phối hợp với các Bộ, ngành có liên quan và địa phương xây dựng và ban hành các tiêu chí giao thông tiếp cận phổ quát và sổ tay hướng dẫn kỹ thuật

giao thông tiếp cận phổ quát. Đồng thời, nội dung này đã được đưa vào Mục 6 về trợ giúp tiếp cận và tham gia giao thông trong Quyết định số 1190/QĐ-TTg phê duyệt Chương trình trợ giúp người khuyết tật giai đoạn 2021 - 2030 ngày 5/8/2020.

Sau khi được chính sách hóa, Bộ tiêu chí được áp dụng thí điểm ngay tại tỉnh Quảng Trị và tỉnh Quảng Nam. Kết quả đánh giá cho thấy, khả năng tiếp cận của hệ thống giao thông đường bộ tại tỉnh Quảng Trị và Quảng Nam lần lượt là 49,6/100 và 54,8/100. Kết quả

này ngay lập tức là tiền đề để đưa ra các giải pháp trong kế hoạch phát triển giao thông vận tải hàng năm và giai đoạn 2021 - 2030 tại các tỉnh. Chính vì sự hữu ích và đúng nhu cầu của địa phương, tỉnh Quảng Trị và Quảng Nam cũng là những tỉnh đi đầu trong xây dựng giao thông tiếp cận cho người khuyết tật. Cụ thể, 03 nhà chờ xe buýt tại Quảng Trị: 01 nhà chờ xe buýt được xây mới và 02 nhà chờ được cải tạo theo các tiêu chí về giao thông tiếp cận phổ quát do Ban Quản lý bảo trì giao thông - Sở Giao thông vận tải tỉnh Quảng Trị thực hiện trong tháng 9/2020 và đã khánh thành đưa vào sử dụng

từ tháng 10/2020. Sau kết quả áp dụng này, Sở Giao thông vận tải tỉnh Quảng Trị đã có kế hoạch cải thiện và xây mới 10/13 nhà chờ buýt còn lại đảm bảo tiếp cận phổ quát. Tỉnh Quảng Nam cũng đã có những động thái tích cực sau khi có kết quả đánh giá theo Bộ tiêu chí. Nhiều kiến nghị và giải pháp đã được ghi nhận vào kế hoạch giai đoạn 2021 - 2030 của tỉnh như Kế hoạch số 7704/KH-UBND tỉnh Quảng Nam ngày 29/02/2020 và Quyết định ban hành Kế hoạch giao thông tiếp cận tại Quảng Nam số 688/KH-SGTVT ngày 23/03/2021. Hơn thế nữa, 2 tuyến buýt Tam Kỳ - Chu Lai và Tam Kỳ - Hội An cũng sẽ được cải tạo đảm bảo tiếp cận cho tất

cả, hoàn thành đưa vào sử dụng trong quý 2 năm 2021. Tất cả việc sửa chữa, xây mới đều có sự giám sát và hỗ trợ kỹ thuật của các chuyên gia đến từ TDSI và ACDC.

Với sự tiên phong của 2 đơn vị cùng sự ủng hộ của Bộ Giao thông vận tải và các Sở, ngành liên quan, Bộ tiêu chí giao thông tiếp cận phổ quát chắc chắn sẽ là căn cứ vững chắc và quan trọng để các tỉnh thành đánh giá việc tiếp cận tại địa phương cũng như cải thiện hệ thống giao thông phổ quát, thúc đẩy thực thi chính sách giao thông tiếp cận tại Việt Nam.

TIẾN TRÌNH XÂY DỰNG BỘ TIÊU CHÍ GIAO THÔNG TIẾP CẬN PHỔ QUÁT

Đầu năm 2019

Xây dựng Bộ tiêu chí giao thông tiếp cận phổ quát

Tháng 6/2019

Tham quan học hỏi kinh nghiệm tại Singapore

Tháng 7-8/2019

Khảo sát thực trạng giao thông tại 12 tỉnh Việt Nam

Tháng 9-12/2019

Tham vấn các Bộ, ban, ngành (1 hội thảo trung ương, 4 hội thảo cấp tỉnh)

Tháng 6/2020

Chính sách hóa trong Quyết định số 753/QĐ-TTg của Thủ tướng Chính phủ

Tháng 5-7/2020

Áp dụng thí điểm tại tỉnh Quảng Trị

Cuối năm 2020

Áp dụng thí điểm tại tỉnh Quảng Nam

NHÀ TRUNG CHUYỂN - MÔ HÌNH ĐẦU TIÊN TẠI VIỆT NAM

“Ngôi nhà này rất tiện lợi, tất cả các vật dụng đều được thiết kế ở tầm thấp, phù hợp cho người đi xe lăn sử dụng nên tôi làm khá dễ dàng. Ở trong nhà trung chuyển, tôi được luyện tập thực tế các công việc hàng ngày như vo gạo nấu cơm, nhặt rau, rửa bát, di chuyển từ xe lăn vào giường... Vì vậy, khi về nhà, tôi thích nghi khá nhanh với các công việc cá nhân tại nhà.”

Đó là chia sẻ của chị Đặng Thị Ngọc Sơn, là một người bệnh, người khuyết tật sau khi được trải nghiệm sống tại Nhà trung chuyển thuộc Trung tâm Y tế huyện Phú Vang, tỉnh Thừa Thiên Huế.

Nhà trung chuyển còn được gọi là mô hình phục hồi chức năng (PHCN) trước khi về cộng đồng, là mảnh ghép còn thiếu giúp kết nối và phát huy hiệu quả giữa PHCN tại bệnh viện với PHCN dựa vào cộng đồng. Kết hợp giữa hai

lĩnh vực là tiếp cận vật lý và chăm sóc sức khỏe, Nhà trung chuyển mô phỏng lại một căn nhà thông thường với đầy đủ các phòng chức năng và đồ dùng, phục vụ cho các hoạt động sinh hoạt hàng ngày. Luyện tập trong môi trường “giống như ở nhà thực sự”, Nhà trung chuyển là nơi giúp người bệnh, người khuyết tật làm quen, thích nghi và sống độc lập trước khi tái hòa nhập cộng đồng. Việc xây dựng và vận hành Nhà trung chuyển là ý tưởng độc đáo và mới lạ trong dự án “Tăng cường cơ hội và nâng cao vị thế cho người khuyết tật” do ACDC thực hiện dưới sự tài trợ của USAID.

Nói về sự ra đời của mô hình Nhà trung chuyển, chị Minh Tâm, điều phối viên dự án của ACDC cho biết: *“Khi có ý tưởng xây dựng một mô hình như vậy, chúng tôi (ACDC và chuyên gia) đã dành nhiều thời gian để nghiên cứu các tài liệu. Song tìm hiểu qua tài liệu không đủ, chúng tôi trực tiếp tham quan thực tế các mô hình*

ở nước ngoài, cũng như trao đổi trực tiếp với các giám đốc bệnh viện, các bác sĩ, kỹ thuật viên có kinh nghiệm trong lĩnh vực hoạt động trị liệu, sống độc lập tại các quốc gia này. Tại Thái Lan và Singapore, tên gọi của mô hình cũng có sự khác nhau như Phòng Định hướng Sống độc lập (Toward Independent Living Room), Phòng Sống độc lập (Independent Living Room), Nhà Sống độc lập (Independent Living House) ... Bên cạnh việc học hỏi các quốc gia có nền y tế phát triển, nhóm cũng tham khảo mô hình Phòng thực hành hoạt động trị liệu được phát triển ở tại Trường Đại học Kỹ thuật Y tế Hải Dương. Tất cả là tư liệu vô cùng quý cho chúng tôi phát triển mô hình sau này.”

Việc phát triển mô hình và đưa vào sử dụng Nhà trung chuyển tại các bệnh viện trải qua nhiều giai đoạn khác nhau: bắt đầu từ việc xây dựng mô hình, xây dựng tiêu chí lựa chọn cơ sở y tế, khảo sát thực tế, trao đổi với bệnh viện

địa phương cho đến tiến hành giám sát xây dựng, cải tạo và đưa vào sử dụng. Tất cả các công đoạn đều được thực hiện trên sự đồng thuận và thống nhất cao giữa Ban quản lý dự án, Sở Y tế cho đến các Trung tâm y tế, bệnh viện. Tại 03 tỉnh Quảng Trị, Quảng Nam và Thừa Thiên Huế, 04 cơ sở y tế tuyến tỉnh và tuyến huyện được lựa chọn và đồng hành cùng dự án để thiết lập mô hình.

Mô hình Nhà trung chuyển dần dần được hiện thực hóa từ ý tưởng. Trong quá trình xây dựng, không phải lúc nào công việc cũng diễn ra suôn sẻ, các đơn vị thi công cũng thực hiện theo đúng thiết kế. Nhưng nhờ sự giám sát chặt chẽ, đảm bảo quy trình và tiêu chí, 100% các mô hình Nhà trung chuyển tại địa phương được hoàn thiện và đảm bảo tiêu chí về độ dốc, độ rộng cửa, độ rộng hành lang, chiều cao bàn bếp, chiều cao bàn ăn, khoảng không gian thông thủy... Quá trình thiết lập này cũng đã thay đổi nhận thức về vấn đề tiếp cận của chính các đơn vị xây dựng ở địa

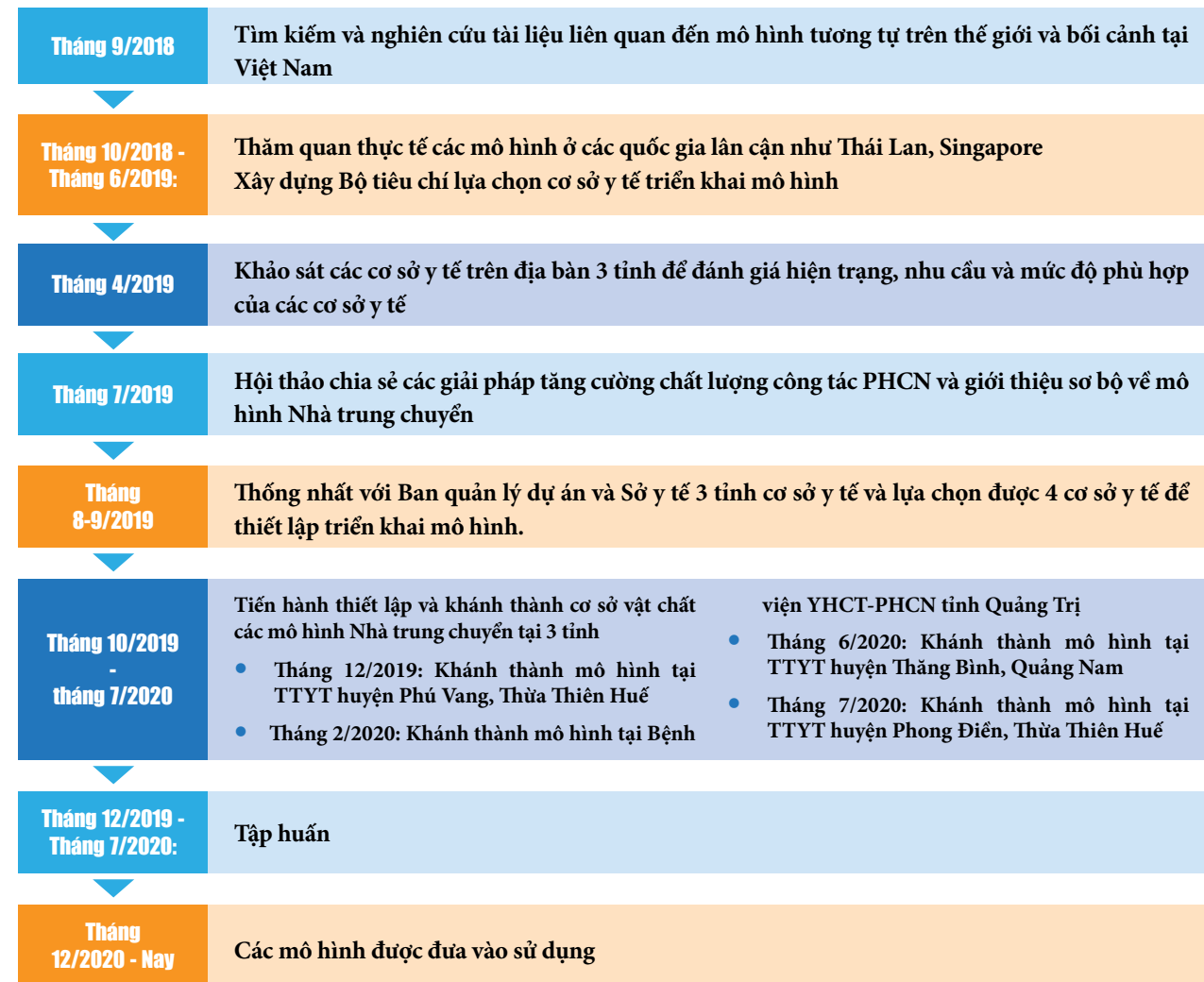
phương. Có thể nói, đây là lần đầu tiên các đơn vị này thi công một công trình đảm bảo tiếp cận toàn diện cho người khuyết tật, với những chi tiết đặc thù nhưng không kém phần sáng tạo. Nhiều đơn vị sau quá trình trao đổi, điều chỉnh, chính họ đã tự thiết kế những đồ dùng mà không có sẵn trên thị trường như đèn báo động, tay nắm tủ, công tắc đèn... Một số cán bộ phụ trách công trình chia sẻ rằng họ sẽ ghi nhớ và áp dụng những yêu cầu về tiếp cận này ở những công trình khác của họ.

Với nỗ lực của các bên, mô hình Nhà trung chuyển đã dần dần được hình thành. Từ tháng 12/2019 cho đến tháng 07/2020, 04 Nhà trung chuyển tại Trung tâm y tế huyện Phú Vang, huyện Phong Điền, tỉnh Thừa Thiên Huế; Bệnh viện YHCT-PHCN tỉnh Quảng Trị và Trung tâm y tế huyện Thăng Bình, tỉnh Quảng Nam đã đi vào hoạt động. Mặc dù bị ảnh hưởng lớn bởi đại dịch Covid-19, Nhà trung chuyển tại các cơ sở y tế này đã tiếp nhận được

hơn 100 người bệnh, người khuyết tật điều trị nội trú và ngoại trú sau hơn một năm đi vào hoạt động. Mô hình không chỉ hỗ trợ quá trình hòa nhập cộng đồng của người bệnh, người khuyết tật mà còn giúp chính người khuyết tật và gia đình của họ hiểu rõ những điểm cần cải thiện ở môi trường sống, để người khuyết tật có thể phát triển tối đa các chức năng sinh hoạt hàng ngày. Nhờ việc trải nghiệm thực tế môi trường đảm bảo tiếp cận và phù hợp, người bệnh và gia đình họ hiểu rõ hơn những yếu tố cần thiết để người bệnh có thể độc lập một cách tối đa và giảm được gánh nặng đối với gia đình.

Với những kết quả tích cực bước đầu, mô hình Nhà trung chuyển đã được Bộ y tế và các cơ sở y tế ghi nhận tính hiệu quả đối với người bệnh, người khuyết tật. Các cam kết nhân rộng mô hình trong tỉnh thí điểm và lời đề nghị thực hiện của các tỉnh khác đã một lần nữa ghi nhận sự thành công của mô hình này tại Việt Nam.

TIẾN TRÌNH XÂY DỰNG MÔ HÌNH NHÀ TRUNG CHUYỂN

THAY ĐỔI VÀ KHÁC BIỆT

NGƯỜI CÁN BỘ TIỀN PHONG

Bất kể ở độ tuổi nào, vị trí nào, chỉ cần có suy nghĩ tích cực, cầu tiến, chấp nhận sự thay đổi thì sẽ tạo ra nhiều điều mới mẻ, một con người hoàn toàn mới. Họ truyền cảm hứng từ những trải nghiệm của chính mình và lan tỏa năng lượng tích cực đến xung quanh. Và đó là người cán bộ làm công tác xã hội, ThS. Bs. Đinh Mẫn – một người lãnh đạo cấp phòng tận tâm với nghề nghiệp.

ThS. Bs. Đinh Mẫn đã đồng hành cùng ACDC từ dự án “Thúc đẩy thực thi quyền cho người khuyết tật” giai đoạn 2015 – 2018 cho đến giai đoạn tiếp theo 2018 – 2021 của dự án “Tăng cường cơ hội và nâng cao vị thế cho người khuyết tật” tại tỉnh Thừa Thiên Huế với tài trợ từ USAID. Đó là một hành trình dài với nhiều thử thách và sự đổi thay bất ngờ nhưng cũng đầy ấn tượng đối với chính ông và dự án.

Ở giai đoạn đầu dự án, nhận được sự tin tưởng về chuyên môn và theo sự phân công của lãnh đạo Sở Lao động – Thương binh & Xã hội tỉnh Thừa Thiên Huế, ông đã tham gia nhưng không nằm trong thành viên Ban Quản lý dự án. Ban đầu, ông chỉ coi đây là một nhiệm vụ như bao công tác khác, nhưng khi được dự án chia sẻ, tạo cơ hội gần gũi và tiếp xúc với nhiều người khuyết tật đã làm ông có nhiều thay đổi, chuyển biến mạnh mẽ trong nhận thức về cộng đồng người khuyết tật. Nhìn những người khuyết tật biết cách biến “cuộc sống tâm thường thành phi thường”, ông đi từ ngạc nhiên này đến ngạc nhiên khác, và rồi bị chinh phục bởi khả năng của họ. Ông trở nên cởi mở và nhiệt

thành hơn, tham gia nhiều hơn với các hoạt động dự án và rồi hầu hết các hoạt động triển khai đều có sự tham dự của ông. Qua 3 năm đầu thực hiện dự án, ông đã được trải nghiệm và đồng hành cùng người khuyết tật, bản thân ông hiểu rõ hơn những khó khăn mà người khuyết tật gặp phải, những hạn chế mà công tác xã hội chưa làm được. Ông chia sẻ: *“Trước đây, trong suốt quá trình làm công tác xã hội, với tiềm thức và suy nghĩ của tôi, người khuyết tật chỉ đơn giản là một trong những nhóm yếu thế, cần hỗ trợ. Rồi dần dần tôi nhận ra, họ giống như bao người trên trái đất này, có đầy đủ mọi quyền con người, có khả năng nhưng bị hạn chế do môi trường gây nên khuyết tật mà thôi.”*

Tất cả đã thôi thúc ông tâm huyết và trách nhiệm hơn với công tác hỗ trợ người khuyết tật trong tỉnh. Bước sang giai đoạn 2 của dự án, ông tự đặt mình với lãnh đạo Sở và bày tỏ mong muốn trở thành thành viên của Ban Quản lý dự án để có thể dành nhiều thời gian nghiên cứu, tìm hiểu về nhu cầu của người khuyết tật trong các lĩnh vực như: y tế, giáo dục, sinh kế, việc làm, hòa nhập xã hội và bình đẳng giới... Ông mong muốn đưa tiếng nói của người khuyết tật lên một vị thế cao hơn, trao cho họ cơ hội để chủ động và tự tin vươn lên trong cuộc sống.

Trong quá trình thực hiện dự án giai đoạn này, ông là người trực tiếp thảo luận, trao đổi, đóng góp ý kiến để xây dựng các hoạt động ngày càng thiết thực và có tác động mạnh hơn đến người khuyết tật.

Ông mạnh dạn tham mưu, phản biện, đề xuất ý kiến với lãnh đạo Sở về các hội thảo mang tính chất quy mô, đặc biệt là các hoạt động nghiên cứu chính sách cho người khuyết tật... Để nâng cao năng lực cho bản thân, ông cũng chủ động tham gia nhiều chương trình tập huấn nâng cao do dự án tổ chức. Ông đặc biệt tâm đắc với khóa tập huấn về “Công tác xã hội đối với người khuyết tật dành cho các cán bộ có chuyên môn liên quan ở địa phương” vì đây là khóa học thiết thực nhất mà bản thân ông nói riêng và những cán bộ làm công tác xã hội nói chung chưa từng được trang bị trước đây. Ông cũng đã được ACDC tín nhiệm mời tham dự khóa đào tạo giảng viên nguồn về “Phòng chống bạo lực trên cơ sở giới đối với người khuyết tật” và trở thành giảng viên nguồn chuyên nghiệp của dự án, trực tiếp thực hiện các khóa đào tạo ngắn cho các học viên là người khuyết tật tại địa bàn.

Sáu năm - một hành trình của sự đổi thay, từ tư duy và cách nhìn cũ của một cán bộ công chức nhà nước, giờ đây, ông nhận ra mình đam mê và mong muốn tiếp tục đồng hành cùng người khuyết tật. Hiện tại, ông đã nghỉ hưu theo chế độ, nhưng với những kinh nghiệm được tích lũy và những trải nghiệm thực tế, ông vẫn đang tiếp tục theo đuổi con đường giảng dạy, tư vấn để chia sẻ, để hỗ trợ cho người khuyết tật tốt hơn. Ông chính là một trong những cán bộ công tác xã hội tiên phong “chủ động” thay đổi tư duy vì sự hòa nhập và bình đẳng của cộng đồng người khuyết tật quê hương mình.

NGƯỜI THẦY THUỐC HẾT LÒNG VÌ NGƯỜI KHUYẾT TẬT

“Lương y như từ mẫu” là câu nói đúng nhất để miêu tả về bác sĩ Trương Như Sơn - Giám đốc Trung tâm Y tế huyện Phú Vang (tỉnh Thừa Thiên Huế), người thầy thuốc không chỉ giỏi chuyên môn, mà còn luôn hết lòng vì bệnh nhân và hơn hết là tâm huyết của ông dành cho việc phát triển mô hình y tế hỗ trợ người khuyết tật.

Bác sĩ chuyên khoa II Trương Như Sơn được biết đến như người hết lòng vì người bệnh. Sau nhiều năm công tác, cống hiến trong ngành và đạt được nhiều thành tựu, đến năm 2006, bác sĩ Sơn được bổ nhiệm giữ chức vụ Huyện Ủy viên, Bí thư Đảng ủy, Giám đốc Trung tâm Y tế huyện Phú Vang tỉnh Thừa Thiên Huế. Với vai trò là một bác sĩ, một lãnh đạo, ông đã đưa ra những quyết

định nhanh chóng, sáng suốt và cũng là người thúc đẩy các hỗ trợ tốt nhất dành cho người bệnh, đặc biệt là người khuyết tật tại địa phương.

“Trong suốt gần 30 năm công tác trong ngành dưới các vị trí, chức vụ khác nhau, tôi đã chứng kiến rất nhiều hoàn cảnh rất thương tâm. Nặng lòng với người bệnh, tôi càng quyết tâm hơn để người bệnh yên tâm và có niềm tin vào thầy thuốc.” - Đó là chia sẻ từ bác sĩ và cũng là tâm niệm của ông. Đây cũng chính là kim chỉ nam để ông thực hiện các hoạt động khác nhau, chỉ đạo cho đội ngũ y bác sĩ, nhân viên y tế của Trung tâm Y tế huyện Phú Vang phục vụ người bệnh, trong đó có người bệnh là người khuyết tật.

Sự ra đời của Nhà trung chuyển trong khuôn viên Trung tâm Y tế huyện Phú Vang là minh chứng cho những cam kết của bác sĩ Sơn trước đó. Ngay từ khi được chia sẻ về mô hình, bác sĩ Sơn là người đã ủng hộ và mong muốn đưa mô hình về Trung tâm Y tế để người khuyết tật, người bệnh được hỗ trợ nhiều hơn. Trong quá trình khảo sát của dự án, cùng với đội ngũ y bác sĩ và kỹ thuật viên, nhân viên bệnh viện, bác sĩ Sơn bày tỏ mong muốn mô hình được triển khai cũng như cam kết từ phía bệnh viện sẽ cố gắng đáp ứng đủ các yêu cầu để xây dựng Nhà trung chuyển. Ngày 04/12/2019, “Nhà trung chuyển Phú Vang” được khánh thành và là một trong những thành tựu nổi bật nhất của tỉnh Thừa Thiên Huế nói chung và của Trung tâm Y tế huyện Phú Vang nói riêng.

Đây là mô hình Nhà trung chuyển đầu tiên tại miền Trung đạt tiêu chuẩn thiết kế theo Quy chuẩn Việt Nam do Bộ Xây dựng ban hành. Xuyên suốt quá trình xây dựng và vận hành mô hình, bác sĩ Sơn luôn đồng hành cùng dự án để hiểu rõ tất cả mọi thông tin nhằm phân bổ đúng người vào đúng vị trí cần đảm trách. Bác sĩ Sơn thường xuyên thảo luận cùng dự án để học hỏi, trao đổi kinh nghiệm, từ đó truyền tải lại cho các y bác sĩ ở khoa Phục hồi chức năng hiểu rõ về mô hình.

Từ khi Nhà trung chuyển vận hành, ngày nào bác sĩ Sơn cũng ghé thăm Nhà trung chuyển để kiểm tra, giúp các bệnh nhân ứng dụng các thiết kế trong nhà vào quá trình phục hồi chức năng của bản thân. Nhiều bệnh nhân nhờ có sự động viên của bác sĩ, cùng với các kỹ thuật viên của bệnh viện, đã yên tâm điều trị và có biến chuyển tốt. Còn có những bệnh nhân tặng thêm một số trang thiết

bị cho Nhà trung chuyển thay lời cảm ơn đến đội ngũ bác sĩ nơi đây, thể hiện mong muốn nhiều bệnh nhân khác cũng được hưởng lợi từ nhà trung chuyển. Không chỉ tận tâm với những người khuyết tật, người bệnh điều trị tại Trung tâm Y tế huyện Phú Vang, bác sĩ Sơn luôn mong mỗi mô hình Nhà trung chuyển sẽ tiếp tục được nhân rộng nhiều hơn ở các bệnh viện khác.

“Mô hình Nhà trung chuyển là một mô hình thiết thực và hữu ích đã hỗ trợ cho người khuyết tật rất nhiều. Cần nhân rộng mô hình cho tất cả các trung tâm y tế tại tỉnh Thừa Thiên Huế, hướng tới nhân rộng ra toàn xã hội để người khuyết tật được tiếp cận.”

Không chỉ tâm huyết với mô hình Nhà trung chuyển, mỗi khi có hoạt động hỗ trợ người khuyết tật, bác sĩ Sơn đều không nề hà và cùng đội ngũ cán bộ của Trung tâm Y tế thực hiện chín chu. Đơn cử như hoạt động khám sức khỏe miễn phí cho gần 50 phụ nữ khuyết tật tại huyện Phú Vang. Đồng thời, thường xuyên hỗ trợ các thông tin, cử các cán bộ, y bác sĩ tham gia các hoạt động đào tạo, tập huấn của dự án để nâng cao nhận thức và năng lực về các vấn đề người khuyết tật. Hơn nữa, bác sĩ Sơn luôn nhắc nhở và dặn dò các cán bộ, y bác sĩ: *“Đối với thầy thuốc, nụ cười và niềm hạnh phúc của bệnh nhân chính là món quà quý giá nhất với chúng ta.”*

Sự nhiệt thành, tầm nhìn và tâm huyết của bác sĩ Trương Như Sơn đã giúp cho nhiều y bác sĩ và các cán bộ địa phương thay đổi lớn trong nhận thức cũng như tiếp thu thêm những kiến thức, kinh nghiệm mới để hỗ trợ người khuyết tật.

CHUYỆN VỀ CÔ GÁI “HẠT TIÊU”

“Hãy hướng về phía mặt trời, bóng tối sẽ ngã về sau bạn”, cô gái “hạt tiêu” Lê Thị Sau đã làm được điều đó. Cô gái ấy đã vượt qua những nghịch cảnh của bản thân để nắm lấy cơ hội, bước ra khỏi “bóng tối” và tìm kiếm “mặt trời” của chính mình.

Lê Thị Sau sinh ra trong một đình đông con gồm 7 anh chị em, có hoàn cảnh đặc biệt khó khăn tại tỉnh Thừa Thiên Huế. Do bị ảnh hưởng bởi chất độc hóa học, đến năm 8 tuổi dạng khuyết tật được thể hiện rõ với phần lưng bị gù, thể trạng kém phát triển và sức khỏe không ổn định. Bố mất sớm, mẹ lớn tuổi, nguồn thu nhập chính của gia đình chủ yếu từ trồng lúa và hoa màu. Bản thân là người khuyết tật nên cô thường xuyên bị phân biệt đối xử và kỳ thị bởi những người xung

quanh. Cô luôn có suy nghĩ “bản thân là gánh nặng của gia đình và xã hội”, từ đó dẫn đến trầm cảm, tâm lý tự ti, ngại giao tiếp với xã hội. Dù ham học, song vì hoàn cảnh gia đình khó khăn, cô đành bỏ lỡ con đường học hành khi đang là sinh viên năm thứ 2 trường Trung cấp Công nghệ thông tin.

Trải qua nhiều biến cố, Sau trở nên ít nói hơn và ngại giao tiếp với xã hội. “Không có ngôn từ nào diễn tả được thời điểm đó, tôi luôn chắc chắn rằng, chính sự khiếm khuyết của mình mà xã hội kỳ thị, phân biệt đối xử. Ngay cả chính bản thân mình cũng tự ti và muốn chối bỏ khiếm khuyết đó.”

Rồi mọi thứ dần thay đổi với cô!

Năm 2016, duyên kỳ ngộ đưa Sau gặp chị Lan Anh, Giám đốc Trung tâm ACDC trong lớp tập huấn tại tỉnh Thừa Thiên Huế. Chúng kiến một người khuyết tật ngồi xe lăn có thể tự tin, vui vẻ và là lãnh đạo một tổ chức có tiếng khiến cô bé hạt tiêu suy nghĩ. Chị Lan Anh cũng chính là người đã truyền cảm hứng cho cô về sự nỗ lực thay đổi nhận thức của bản thân và hành động thực tế để khẳng định mình. Cô nhận ra rằng, người khuyết tật cũng có các quyền lợi và nghĩa vụ như những người không khuyết tật. Cô thấy mình may mắn vì được biết thêm về Hội người khuyết tật huyện nhà - ở đó có những hoàn cảnh giống như mình. Từ một người nhút nhát, trầm cảm nhiều năm, Sau chủ động tham gia rất nhiều hoạt động tập huấn, hội thảo, chủ động lên tiếng và dần dần khẳng định mình, bước ra khỏi “vỏ ốc” của sự tự ti.

Kể từ năm 2017, Sau đã trở thành uỷ viên Ban chấp hành đồng thời là thư ký thường trực Hội người khuyết tật huyện Quảng Điền - nơi cô đang sinh sống. Cùng với đó, vượt qua những mặc cảm và tự ti, cô tham gia rất nhiều cuộc thi và đạt được nhiều thành tích khác nhau. Đặc biệt, cô đã đạt giải khuyến khích với đề án khởi nghiệp “Kinh doanh, buôn bán tạo công ăn việc làm cho chị em phụ nữ khuyết tật” trong cuộc thi “Phụ nữ khởi nghiệp lần thứ II - năm 2020” do Hội Liên hiệp phụ nữ tỉnh Thừa Thiên Huế tổ chức. Ngoài ra, với vốn kiến thức tích lũy được khi tham gia hoạt động Hội và dự án, cô luôn sẵn sàng chia sẻ cùng những người đồng cảnh với hy vọng có thể giúp họ xóa bỏ sự tự ti và tìm kiếm cơ hội cho bản thân.

Không chỉ dừng lại ở đó, càng học hỏi, càng mở lòng, sống tích cực thì mong muốn có một Câu lạc bộ Phụ nữ khuyết tật tại huyện để là một mái nhà chung cho các chị em phụ nữ khuyết tật cùng sinh hoạt, sẻ chia và giúp nhau vươn lên trong cuộc sống càng lớn dần lên trong cô. Cuối cùng, cô gái “hạt tiêu” ấy đã làm được. Ngày 25/09/2020, thông qua hỗ trợ từ “Tăng cường cơ hội và nâng cao vị thế cho người khuyết tật” do USAID tài trợ, Câu lạc bộ Phụ nữ khuyết tật huyện Quảng Điền đã chính thức ra đời và với vị chủ nhiệm đầu tiên là Lê Thị Sau. Cô chia sẻ: “*Khi thấy những người cùng cảnh ngộ, tôi như thấy lại được chính bản thân mình trước đây, nghĩ mang trên mình sự khiếm khuyết mà bị xã hội kỳ thị, phân biệt đối xử, luôn tự dằn vặt bản thân. Chính vì vậy, tôi càng muốn giúp đỡ để họ có thể vượt qua và tự khẳng định giá trị của bản thân. Hiện nay, Câu lạc bộ đã chính thức được ra mắt vào ngày 25/09/2020 với 25 thành viên, tôi mong muốn thời gian tới sẽ có nhiều chị em phụ nữ khuyết tật tham gia hơn nữa. Tôi mong rằng đây là nơi để chị em phụ nữ khuyết tật được gặp gỡ, giao lưu, chia sẻ với nhau, có thể cùng nhau tham gia vào các hoạt động tự tạo việc làm, tăng thêm thu nhập thông qua hoạt động sản xuất kinh doanh và buôn bán nhỏ.*”

Giờ đây, sau bao năm sống khép mình, Sau thực sự đã tìm lại được niềm vui, hạnh phúc và hy vọng vào tương lai. Cô đã tự tin tìm việc làm với công việc gia sư cho các em học sinh gần nhà để có thêm thu nhập, phụ giúp gia đình và tạo niềm vui cho bản thân.

Câu chuyện bước ra khỏi “bóng tối” của Sau thực sự là nguồn cảm hứng cho các chị em phụ nữ khuyết tật có thêm động lực để phá vỡ những rào cản và tìm kiếm cơ hội phát triển cho chính mình.

VƯỢT QUA NHỮNG GIỚI HẠN

“Chúng tôi là những người khuyết tật đến từ các huyện trên địa bàn tỉnh Quảng Trị, mỗi người một hoàn cảnh; người tự tin, người tự ti với dạng tật của mình; người là nông dân, người làm buôn bán, nhưng chúng tôi đã gặp nhau, cùng nhau vượt qua những giới hạn của bản thân để “chứng kiến” những thay đổi của chính mình.”

Người khuyết tật trên địa bàn tỉnh Quảng Trị ít có cơ hội tiếp cận những kiến thức về giới, giới tính và các vấn đề về bạo lực dựa trên cơ sở giới đối với người khuyết tật. Cơ hội để người khuyết tật chia sẻ, thực hành các kỹ năng và kiến thức của mình cũng còn nhiều hạn chế. Xuất phát từ nhu cầu này mà ý tưởng phát triển một nhóm giảng viên nguồn về bạo lực trên cơ sở giới tại Quảng Trị được hình thành nhanh chóng.

Các khóa tập huấn giảng viên nguồn về bạo lực trên cơ sở giới được thực hiện một cách bài bản thông qua hỗ trợ từ dự án “Tăng cường cơ hội và nâng cao vị thế cho người khuyết tật” do USAID tài trợ. Học viên được học kiến thức về giới, giới tính, bạo lực giới đối với người khuyết tật. Các học viên trong lớp được rèn luyện các kỹ năng hướng dẫn, điều hành lớp học và được tạo cơ hội để cùng nhau tìm hiểu, thực hành chia sẻ các kiến thức đã học đến với cộng đồng người khuyết tật tại địa phương. Nhóm học viên đã trưởng thành lên theo từng bài học, từng lớp thực hành, từng chuyến đi và trải nghiệm để trở thành những giảng viên ưu tú. Từ những bài học mà dự án cung cấp, mỗi lần chuẩn bị tập huấn, nhóm đều cùng nhau thảo luận, thống nhất

kế hoạch, phân công nhiệm vụ, lựa chọn các nội dung và phương pháp phù hợp để thực hiện ở mỗi lớp. Vì vậy các lớp tập huấn rất thành công và đạt được mục tiêu mong đợi của dự án. Từ những học viên bỏ ngõ giai đoạn đầu, trong số họ đã trưởng thành, trở thành những tập huấn viên xuất sắc. Chị Nguyễn Thị Năm, người khuyết tật vận động huyện Vĩnh Linh, chị cả và cũng là người Trưởng nhóm được tất cả thành viên tin nhiệm, chia sẻ: *Để biết được các lớp tập huấn đạt hiệu quả không thì cần phải có đánh giá trước và sau tập huấn. Chúng tôi đã suy nghĩ, thảo luận để có được bộ câu hỏi đơn giản và dễ hiểu nhất với người khuyết tật tại địa phương. Kết thúc mỗi lớp tập huấn, chúng tôi cùng ngồi lại để chia sẻ những điểm tốt, điểm cần cải thiện của mỗi thành viên. Việc này đã giúp các thành viên trong nhóm hoàn thiện và phát triển hơn về kỹ năng giảng dạy. Một số thành viên trong nhóm đã mạnh dạn và tự tin hơn, chủ động đảm nhận một số nội dung để hướng dẫn tập huấn.*

Anh Hồ Văn Bôn, người khuyết tật huyện Đakrông chia sẻ: *“Mọi người rất yêu thương và quý mến nhau. Từ khi tham gia nhóm, em được các anh chị giúp đỡ rất nhiều về phương pháp, kỹ năng, kiến thức và chia sẻ kinh nghiệm. Nhóm đã truyền cho em thêm động lực để tự tin hơn, mạnh dạn tập huấn lại các kiến thức đã học cho người khuyết tật và tham gia hoạt động khác tại địa phương. Điều mà xưa nay em chưa làm được.”*

Đến nay, nhóm giảng viên người khuyết tật đã cùng dự án thực hiện 08 lớp tập huấn cho hơn 300 người khuyết tật về bạo lực trên cơ sở giới. Nhiều người khuyết tật có những thay đổi tích cực sau khi tham gia lớp tập huấn, biết cách tự bảo vệ mình và những người đồng cảnh. Chị Trần Thị H, trú tại thị xã Quảng Trị chia sẻ: “Đây là lần đầu tiên tôi tham gia một lớp tập huấn cho người khuyết tật. Ban đầu, tôi chỉ nghĩ đi cho vui, ai ngờ học được nhiều kiến thức, kỹ năng bổ ích. Giờ thì tôi đã biết cách để bảo vệ mình và những người khuyết tật xung quanh.”

Đặc biệt, nhóm giảng viên cũng nhận được sự đánh giá cao của Hội người khuyết tật, nạn nhân da cam, bảo trợ người khuyết tật và bảo vệ quyền trẻ em tỉnh Quảng Trị và các Hội cấp huyện. Ông Phùng Xuân Quý - Phó Chủ tịch Hội tỉnh đã nhận xét: “Thành công của dự án là đã

xây dựng được nhóm giảng viên nguồn là những người khuyết tật có đầy đủ kiến thức và kỹ năng để hướng dẫn tập huấn lại cho người khuyết tật khác. Đặc biệt, các giảng viên người khuyết tật đã truyền cảm hứng cho các học viên tham gia lớp tập huấn khát vọng vươn lên và cống hiến nhiều hơn.”

Những cố gắng và nỗ lực của nhóm đã cho những quả ngọt đầu tiên, giờ đây một chặng đường mới đã mở ra với họ. Các thành viên của nhóm đã tiếp tục được mời làm người hướng dẫn chính cho các buổi truyền thông về luật, chính sách liên quan đến người khuyết tật của Dự án RENEW; tư vấn đồng cảnh, truyền thông về giới trong chăm sóc người khuyết tật của Tổ chức Humanity & Inclusion (HI). Và họ sẽ tiếp tục cùng nhau tìm kiếm để vượt qua những giới hạn mới của chính mình!

GIEO MÀM ĐỔI THAY[?]

Câu chuyện về người lãnh đạo của phong trào người khuyết tật tại Quảng Trị - ông Thái Vĩnh Liệu. Ở ông chúng ta thấy được phong thái làm việc đầy trách nhiệm, dám thẳng thắn thừa nhận sai lầm, dám nghĩ và dám làm, vì quyền lợi của người khuyết tật.

“Điều mà tôi học được từ dự án và rất tâm đắc để chia sẻ cùng mọi người ở mọi lúc mọi nơi là để người khuyết tật hòa nhập thì cần phải có tiếp cận. Tiếp cận phải từ trong nhà và ra đến xã hội.” - Lời chia sẻ tâm huyết trên thể hiện sự thay đổi lớn của ông Thái Vĩnh Liệu, Chủ tịch Hội người khuyết tật, nạn nhân da cam, bảo trợ người khuyết tật và bảo vệ quyền trẻ em, nguyên Phó Bí thư thường trực tỉnh ủy tỉnh Quảng Trị.

Thực sự khi nghe lời chia sẻ này, chúng tôi cảm thấy hạnh phúc xen lẫn tự hào, vì sau bao thời gian đồng hành cùng dự án, bao tâm huyết và cố gắng của tất cả, vị lãnh đạo chủ chốt của người khuyết tật tỉnh Quảng Trị đã có những thay đổi tích cực và sâu sắc trong cả nhận thức và hành động, mang lại lợi ích to lớn cho người khuyết tật tỉnh nhà. Nhớ lại những ngày đầu tiếp cận với ông để phác thảo dự án, câu hỏi đầu tiên của ông dành cho chúng tôi là dự án có bao nhiêu tiền và cho người khuyết tật cái gì? Lúc đó, chúng tôi đã tự hỏi rằng bao giờ mọi người sẽ thực sự hiểu đúng về “hòa nhập khuyết tật”.

Với vai trò Trưởng Ban quản lý dự án “Tăng cường cơ hội và nâng cao vị thế cho người khuyết tật” tại tỉnh Quảng Trị do ACDC thực hiện với tài trợ từ USAID,

ông luôn mang trong mình tâm huyết tất cả vì người khuyết tật. Khi tham gia sâu vào từng hoạt động của dự án, từ các lớp tập huấn nâng cao năng lực đến các hội thảo, giao lưu chia sẻ, tư vấn pháp luật trực tiếp và hoạt động giám sát thực thi chính sách, tiếp cận... ông đã có sự thay đổi lớn trong nhận thức về hòa nhập khuyết tật. Ông nhận ra để hỗ trợ người khuyết tật không chỉ cho cái ăn và phương tiện di chuyển mà việc hỗ trợ phải xuất phát từ nhu cầu và quyền của họ. Từ đây, ông đã chỉ đạo các hoạt động gây quỹ của Hội, không chỉ tập trung vào việc trao học bổng, xe lăn, quà nhân các ngày lễ mà nhân rộng sang việc quảng bá hình ảnh của Hội để gây quỹ hỗ trợ người khuyết tật được sống độc lập và tiếp cận hơn với cộng đồng như xây dựng nhà vệ sinh tiếp cận, đường dốc...

Tại hội nghị “Chia sẻ việc thực hiện các chính sách liên quan đến người khuyết tật năm 2019” ông đã thẳng thắn chỉ ra: *“Vừa qua được sự hỗ trợ của dự án “Tăng cường cơ hội và nâng cao vị thế cho người khuyết tật”, Hội chúng tôi đã phối hợp với Sở Xây dựng, Sở Giao thông vận tải và Sở Lao động - Thương binh và Xã hội đi kiểm tra các công trình công cộng ở một số huyện, thấy rằng rất hiếm công trình đáp ứng được khả năng tiếp cận cho người khuyết tật. Các cơ sở y tế chỉ có đường tiếp cận mà chưa có nhà vệ sinh dành cho người khuyết tật. Nhìn lại khoảng thời gian khi còn làm lãnh đạo tỉnh, tôi nghĩ mình quan liêu quá, không biết việc này do không kiểm tra các công trình công cộng đã tiếp cận với người khuyết tật hay chưa mà chỉ xem qua báo cáo của cơ quan chuyên môn.”*

Không dừng ở lời phát biểu, ông đã biến suy nghĩ thành hành động. Ông yêu cầu Hội người khuyết tật, nạn nhân da cam, bảo trợ người khuyết tật và bảo vệ quyền trẻ em tỉnh Quảng Trị báo cáo thực trạng và đề xuất với UBND tỉnh về việc công trình công cộng chưa đáp ứng được tiêu chí tiếp cận của người khuyết tật theo quy chuẩn mà Kế hoạch 3861/KH-UBND của UBND tỉnh về trợ giúp người khuyết tật giai đoạn 2012 - 2020 đã đề ra. Không phụ sự nỗ lực của Hội và cũng như cá nhân ông Thái Vĩnh Liệu, UBND tỉnh đã có công văn chỉ đạo gửi Sở Xây dựng vào ngày 16/09/2019. Ngay sau đó, Sở Xây dựng đã gửi công văn số 1456/SXD-QLXD đề nghị các đơn vị tư vấn thiết kế và chủ đầu tư tuân thủ quy chuẩn QCVN 10:2014/BXD của Bộ Xây dựng. Đến nay một số công trình mới ở tỉnh đã có sự thay đổi như: thêm đường dốc tiếp cận tại Chi nhánh Ngân hàng Vietcombank, đường Hùng Vương, thành phố Đông Hà; công trình tiếp cận cho người đi xe lăn tại UBND phường 2; cải tạo một số công trình như: đường dốc tiếp cận ở Sở Tài chính, công viên Lê Duẩn.

Thay đổi suy nghĩ sẽ dẫn đến thay đổi hành động và tạo ra kết quả bất ngờ. Đó là minh chứng cho những nỗ lực mà rất nhiều người đang cùng chung tay đóng góp cho sự tiếp cận cũng như hòa nhập bình đẳng trong xã hội của người khuyết tật. Câu chuyện của ông Thái Vĩnh Liệu chỉ là một câu chuyện trong rất nhiều cá nhân đang từng ngày giúp sức cho con đường hòa nhập của người khuyết tật hiện nay thêm ngắn lại.

NĂM BẮT CƠ HỘI VÀ KHẲNG ĐỊNH BẢN THÂN

Biết năm bắt cơ hội và khẳng định bản thân sẽ có một kết quả bất ngờ. Đó là câu chuyện của một cô gái khuyết tật ở miền gió Lào cát trắng Quảng Trị¹. Chỉ cần không từ bỏ, khi một cánh cửa đóng lại, một cánh cửa khác sẽ mở ra và cơ hội sẽ đến.

Đặt bút ký lên bản Hợp đồng lao động đầu tiên trong đời mà cảm xúc trong tôi như vỡ òa. Sau 7 năm cầm trên tay tấm bằng cử nhân, cuối cùng tôi đã được công nhận một cách xứng đáng, cuối cùng ước mơ được làm việc đúng với chuyên môn không còn là một điều xa vời đối với một cô gái khuyết tật như tôi.

Năm lên 1 tuổi, tôi đã bị mất một phần chân trái do căn bệnh tắc động mạch. Lớn lên với mơ ước được làm việc để giúp đỡ những người có hoàn cảnh như mình, vì

vậy, tôi đã theo đuổi ngành công tác xã hội. Thế nhưng chặng đường từ ước mơ đến hiện thực lại dài hơn tôi tưởng rất nhiều. Cầm tấm bằng cử nhân, tôi bắt đầu chuỗi ngày rong ruổi xin việc của mình, từ nộp hồ sơ thi công chức đến xin vào các Trung tâm của người khuyết tật, tôi đều bị từ chối vì lý do không đủ sức khỏe hay nói thẳng ra là vì tôi khuyết tật.

Bao hoài bão, niềm tin vỡ vụn theo từng hồ sơ trả về. Để tồn tại, tôi phải tạm gác ước mơ để trở thành lao động phổ thông. Tấm bằng cử nhân phủ bụi nằm lặng yên nơi góc tủ. Đã có lúc tôi thực sự nản lòng, nhưng khát vọng được giúp đỡ người khuyết tật vẫn luôn âm ỉ trong tôi. Một ngày tháng 02/2019, tôi đọc được thông tin dự án “Tăng cường cơ hội và nâng cao vị thế cho người khuyết tật” do ACDC thực hiện với tài trợ từ

¹ Câu chuyện của Lê Thị Thơ, người khuyết tật tại Quảng Trị

USAID trên facebook do một người bạn chia sẻ. Sau đó, tôi đã kết nối với dự án và Hội để nhờ tư vấn về đất đai. Thật tình cờ một thời gian sau tôi đã được anh Hoàng Đức Dũng – Hội người khuyết tật huyện Vĩnh Linh giới thiệu tham gia khóa tập huấn Giảng viên nguồn về phòng chống bạo lực trên cơ sở giới. Từ đây một cánh cửa mới đã mở ra với tôi.

Khóa tập huấn giảng viên nguồn về phòng chống bạo lực trên cơ sở giới đối với người khuyết tật đã giúp tôi được quen biết thêm các anh các chị cùng cảnh ngộ đang làm công tác với người khuyết tật, được bổ sung thêm những kiến thức và các kỹ năng mà ngày xưa tôi mới chỉ học qua. Sau nhiều đợt đồng hành cùng dự án, bất ngờ tôi đã được tin tưởng trao cơ hội làm giảng viên đứng lớp để truyền tải lại các kiến thức đã học cho các anh chị khuyết tật tại địa phương, đó là điều mà tôi chưa từng nghĩ đến. Tôi vẫn nhớ như in cảm giác hồi hộp lần đầu tiên đứng trước lớp tập huấn, nhưng ánh mắt của những người đồng cảnh đã giúp tôi lấy lại bình tĩnh để hoàn thành tốt nhiệm vụ.

Với mong muốn tìm lại sự tự tin cùng nhiệt huyết đã từng có, cũng như có thể làm được thêm nhiều điều có ý nghĩa hơn cho cộng đồng người khuyết tật, tôi đã quyết định xin thực tập tại Văn phòng dự án của ACDC tại Quảng Trị. Tôi có niềm tin, nơi đây sẽ giúp tôi vượt qua được các giới hạn của bản thân mình, cũng là điều mà dự án của ACDC đã lan tỏa. Quyết định lần này của tôi đã đúng. Chỉ trong thời gian ngắn thực tập tại ACDC, tôi đã có thêm

những kiến thức và kỹ năng để làm việc với người khuyết tật, được tận mắt chứng kiến thực tế cuộc sống của những người đồng cảnh ngộ, được chia sẻ động viên họ trong cuộc sống, có cơ hội để cung cấp thông tin về luật và các chính sách liên quan đến người khuyết tật cho mọi người. Đây chính là điều mà tôi từng khao khát.

Tôi nhận thấy mình đã trưởng thành hơn rất nhiều và điều đó đã được khẳng định bằng bản hợp đồng trở thành nhân viên chính thức của ACDC năm 2021. Cánh cửa của dự án “Tăng cường cơ hội và nâng cao vị thế cho người khuyết tật” đã mở ra cho tôi cơ hội để tìm lại ước mơ của chính mình. Hành trình của tôi mới thực sự bắt đầu.

NGƯỜI KHUYẾT TẬT TĂNG SỰ TỰ CHỦ VÀ THAM GIA NHỎ ĐƯỢC HƯỚNG DẪN VỀ SỐNG ĐỘC LẬP

“Hắn bị rửa thì hẳn rằng làm cái chi được, thôi thì mình làm giúp cho nhanh, sau này tui mà có chết đi thì chỉ mong anh, em hẳn rồi hàng xóm láng giềng họ thương cho hắn tô cơm, tô cháo để hắn ăn uống qua ngày.” Đó là chia sẻ của bà Nguyễn Thị Nhỏ, 87 tuổi, mẹ của anh Chúc, người khuyết tật nặng ở huyện Đại Lộc, tỉnh Quảng Nam.

Bà Nhỏ luôn trăn trở, lo lắng về người con trai bị khuyết tật của mình rằng một ngày nào đó bà mất đi không biết anh sẽ sống như thế nào, ai sẽ chăm sóc cho anh. Con trai bà, anh Phan Văn Chúc, 50 tuổi, khuyết tật vận động: liệt 2 chân, tay bên phải bị teo. Anh phải di chuyển bằng xe lăn và mọi sinh hoạt hàng ngày đều phụ thuộc vào cánh tay trái còn lại. Chính vì sự bất tiện này nên mẹ anh luôn làm tất cả mọi việc cho anh, một phần vì thương anh, một phần bà nghĩ anh sẽ không thể làm được gì với tình trạng khuyết tật của mình.

Trong khuôn khổ dự án “Tăng cường cơ hội và nâng cao vị thế cho người khuyết tật” do USAID tài trợ, nhóm dự án của ACDC đã hướng dẫn và hỗ trợ để giúp người khuyết tật có cuộc sống độc lập hơn. Khi chúng tôi ngỏ ý hãy để anh Chúc thử tự làm một số việc như nấu cơm, rửa rau, rửa bát... bà Nhỏ đã gạt phăng lời đề nghị kèm theo ánh mắt buồn bã: “Thôi đi cô, cô nhìn đi nó ăn còn không xong nữa mà làm được gì.” Hiểu được những e ngại và hoài nghi của bà Nhỏ, nhóm tư vấn thuyết phục bà bằng “người thật, việc thật”. Những người khuyết tật giống như anh Chúc trong nhóm tư vấn đã trực tiếp thực hiện các công việc mà anh Chúc có thể làm được như rửa chén bát, nấu cơm... và sau đó anh Chúc bắt tay vào làm tương

tự cho bà xem. Anh Chúc đã làm được trong sự ủng hộ của mẹ anh, dù có chút lúng túng và mất nhiều thời gian trong lần đầu tiên thực hiện. Nhóm tư vấn cũng đã gợi ý cho gia đình anh cách bố trí và cải tạo lại các đồ vật, thiết bị trong nhà để thuận tiện cho việc di chuyển và sinh hoạt của người sử dụng xe lăn như anh. Đặc biệt, các kỹ thuật viên phục hồi chức năng cũng đã hướng dẫn anh các động tác, bài tập phục hồi chức năng đơn giản tại nhà để anh luyện tập hàng ngày. Anh chia sẻ: “Cho tiền cho bạc ăn rồi sẽ hết, nay các cô đến đây cho tôi các kiến thức này, tôi biết ơn vô cùng. Tôi sẽ tập luyện và làm theo hướng dẫn của các cô để sau này có thể giúp mẹ những công việc giản đơn mà từ trước đến nay mẹ đã một mình lo toan, gánh vác.”

Một tháng sau khi cán bộ dự án quay lại thăm gia đình anh Chúc để tìm hiểu, đánh giá những tiến triển trong thời gian qua mà dự án đã can thiệp và để có những hỗ trợ, tác động cần thiết khác; nhiều thay đổi đáng mừng đã diễn ra. Vị trí bàn ghế và các vật dụng trong nhà đã được sắp xếp gọn gàng và thuận tiện hơn. Mẹ anh vui mừng chia sẻ rằng những sự thay đổi này đã giúp căn nhà trở nên gọn gàng ngăn nắp hơn và đặc biệt giúp cho anh Chúc di chuyển và làm việc bằng xe lăn hết sức dễ dàng. Nếu như trước đây phần lớn thời gian anh Chúc chỉ nằm trên giường thì nay anh đã sử dụng xe lăn thường xuyên hơn để đi lại, tự phục vụ sinh hoạt cá nhân và phụ mẹ các công việc trong nhà.

Ngoài ra, mỗi sáng anh Chúc đều dậy tập luyện các bài tập vật lý trị liệu, hoạt động trị liệu đã được hướng dẫn một cách rất đều đặn. Việc duy trì tập luyện hàng ngày đã giúp anh cải thiện sức khỏe tốt hơn.

Hiện tại, anh Chúc đã thành thục các kỹ năng trong hoạt động sinh hoạt hàng ngày như các công việc vệ sinh cá nhân, giặt quần áo, dọn dẹp nhà cửa, đi chợ, nấu cơm, rửa chén... Anh cho biết lúc mới làm thấy khó và mất nhiều thời gian nhưng rồi làm miết giờ không thấy khó khăn nữa. Bà Nhỏ nói thêm: *“Đột rồi tôi bị bệnh mấy ngày liền, cũng may nó đã tự đi chợ, nấu ăn và chăm sóc tôi chứ như trước đây thì hai mẹ con không biết phải làm sao”*.

Không chỉ có anh Chúc, anh Mạnh, một trường hợp khác mà ACDC hỗ trợ, cũng là người có sự thay đổi đáng mừng. Anh Mạnh năm nay 39 tuổi, bị liệt 2 chi dưới sau khi trải qua tai nạn giao thông nghiêm trọng. Từ đó đến nay anh di chuyển hoàn toàn bằng chiếc xe lăn, mọi việc lớn nhỏ trong nhà đều phụ thuộc vào bố mẹ. Vì cho rằng con mình thiệt thòi, bố mẹ anh luôn bao bọc và làm thay anh mọi việc trong nhà từ giặt quần áo, nấu ăn, dọn dẹp nhà cửa... Vì vậy gần 8 năm nay, anh gần như không làm gì mà chỉ tự chăm sóc, vệ sinh cá nhân cho chính mình và đến các quán cà phê mỗi ngày để giết thời gian, không có kế hoạch cụ thể gì cho tương lai.

Dự án đã tư vấn cho anh Mạnh và gia đình về các hoạt động luyện tập trị liệu hàng ngày để tăng lực tay, tư vấn các dụng cụ trợ giúp như thanh song song để tập đi, cách cải tạo, mở rộng cửa tại lối vào giường ngủ, lắp đặt thêm bộ ngồi tắm và tay vịn trong nhà vệ sinh để thuận tiện và an toàn cho anh. Đồng thời nhóm tư vấn cũng đã vận động gia đình tạo cơ hội để anh tự làm các công việc sinh hoạt hàng ngày giảm bớt sự phụ thuộc để trở nên độc lập hơn và cũng là một cách để rèn luyện sức khỏe, tăng cường chức năng sinh hoạt hàng ngày. Nhóm tư vấn cũng đã gợi ý để gia đình

và bản thân anh Mạnh sau này sẽ cùng thảo luận để tìm kiếm một công việc phù hợp với anh.

Điều bất ngờ là 3 tháng sau, khi cán bộ dự án quay trở lại thăm nhà anh Mạnh, anh hào hứng chia sẻ rằng anh đã bắt đầu có một công việc mới. Đó chính là đi gom phế liệu để bán lại cho người ta chứ không còn ngồi quán cà phê để hút thuốc, đánh cờ như trước nữa. Hơn nữa, thời gian này anh đã cố gắng, kiên trì tập luyện tất cả những bài tập phục hồi chức năng mà kỹ thuật viên đã hướng dẫn trước đây để tăng cường sức khỏe và khả năng tự chăm sóc, sinh hoạt và làm việc hàng ngày. Anh cảm ơn dự án vì đã đem lại cho anh động lực, thúc đẩy anh thay đổi và lạc quan vào tương lai hơn.

Anh Chúc, anh Mạnh chỉ là hai trong số rất nhiều người khuyết tật ở Quảng Nam được hưởng lợi từ các hoạt động nhằm tăng cường kỹ năng sống độc lập cho người khuyết tật của dự án “Tăng cường cơ hội và nâng cao vị thế” do ACDC thực hiện dưới sự tài trợ của USAID. Bằng việc nâng cao nhận thức của chính người khuyết tật và gia đình về tầm quan trọng của sống độc lập và các kỹ năng sống độc lập (thông qua sự tư vấn đồng cảnh của chính những người khuyết tật); cung cấp các gợi ý nhằm bố trí, cải tạo lại nhà ở cho tiếp cận và phù hợp hơn với người khuyết tật; hướng dẫn các bài tập phục hồi chức năng tại nhà..., sự tự chủ và sự tham gia của người khuyết tật đã tăng lên đáng kể trong đời sống sinh hoạt hàng ngày và các hoạt động xã hội.

NGƯỜI KHUYẾT TẬT LÊN TIẾNG CHỐNG LẠI BẠO LỰC DỰA TRÊN CƠ SỞ GIỚI

Bạo lực dựa trên cơ sở giới là một hiện tượng phổ biến trong xã hội, trong đó người khuyết tật nói chung và phụ nữ khuyết tật nói riêng là một trong những nhóm có nguy cơ bị bạo lực dựa trên cơ sở giới.

Bạo lực dựa trên cơ sở giới trở nên “bình thường” và được chấp nhận

“Tôi luôn nghĩ người khuyết tật mà bị bạo hành là do bản thân bị khuyết tật, hơn nữa đây là chuyện riêng của gia đình, nếu nói ra bên ngoài sẽ không được giải quyết mà còn bị cười chê, chưa kể chồng còn đánh thêm vì đem chuyện nhà ra cho cả thiên hạ biết”. Đây là chia sẻ của chị V.T.T.T, Hội người khuyết tật xã Duy Thu, huyện Duy Xuyên, tỉnh Quảng Nam.

Đó không chỉ là suy nghĩ của riêng chị T. mà còn là của rất nhiều người khuyết tật khác trước vấn đề bạo lực dựa trên cơ sở giới. Bản thân họ không dám lên tiếng và tìm kiếm sự giúp đỡ vì sợ xấu hổ, sợ bị dị nghị, sợ vấn đề không được giải quyết mà còn trầm trọng hơn; thậm chí, nhiều người không biết rằng họ đang là nạn nhân của bạo lực dựa trên cơ sở giới. Đáng nói hơn, cộng đồng và xã hội nhiều khi không nhận thức đúng tầm nghiêm trọng của bạo lực dựa trên cơ sở giới, từ đó thiếu các biện pháp để bảo vệ một cách hiệu quả những nạn nhân do bạo lực dựa trên cơ sở giới gây ra.

“Nó vốn bị người quen bạo hành dẫn đến khuyết tật như hiện nay đó cô, nó dạy tôi không được kể với ai hết, nó nói chuyện đã qua rồi, coi như là số mình bị vậy thì phải chịu vậy”. Đây là lời tâm sự của một bà mẹ có con gái từng bị bạo lực dẫn đến hậu quả nghiêm trọng đó là bị trở thành một người khuyết tật.

Chị K., một người khuyết tật vận động sống ở huyện Đại Lộc cho hay chị bị bạo hành tình dục dẫn đến có con ngoài ý muốn nhưng chị vẫn im lặng, không dám lên tiếng vì chị nghĩ: “Chị nói ra cũng không ai tin”. Thậm chí, gia đình chị lại cho rằng, trong cái rủi có cái may khi chị có được đứa con để nhờ cậy sau này.

Được biết, ở huyện Duy Xuyên còn có rất nhiều chị em khuyết tật thường xuyên bị chồng uống rượu về và chửi mắng, đánh đập. Các ông chồng đó cho rằng vợ mình vì khuyết tật nên đã không làm tròn nhiệm vụ của một người vợ, là gánh nặng cho họ. Những lúc như vậy họ thường chạy tạm đến nhà chị T. để lánh nạn rồi sau đó lại trở về nhà và bạo lực lại tiếp diễn.

Thực tế cho thấy rằng đã có rất nhiều phụ nữ khuyết tật khác từng bị bạo lực bởi nhiều hình thức và cấp độ. Tuy nhiên, họ đã im lặng chịu đựng để những tổn thương đó tự qua đi mà không dám lên tiếng, bản thân họ không có kiến thức gì về bạo lực dựa trên cơ sở giới để phòng tránh hay đến địa chỉ nào để tìm kiếm sự giúp đỡ.

Hành trình thay đổi nhận thức

Từ tháng 5/2019 đến nay, dự án “Tăng cường cơ hội và nâng cao vị thế cho người khuyết tật” do ACDC thực hiện dưới sự tài trợ của USAID đã triển khai nhiều hoạt động truyền thông, tập huấn nâng cao nhận thức về phòng tránh và ứng phó với bạo lực dựa trên cơ sở giới cho người khuyết tật. Các hoạt động này đã được triển khai tại 06 huyện, thị xã, thành phố cho 230 người khuyết tật.

Được trực tiếp tham gia vào lớp tập huấn, chị T. và các chị em khuyết tật ở xã Duy Thu, huyện Duy Xuyên đã hiểu ra rằng, bạo lực dựa trên cơ sở giới là một hành vi vi phạm pháp luật và vi phạm quyền của người khuyết tật, bản thân người khuyết tật không có lỗi mà người gây ra bạo lực mới có lỗi và phải chịu hoàn toàn trách nhiệm. Các chị cũng đã được cung cấp các kiến thức về các kỹ năng để phòng tránh và ứng phó khi có bạo

lực dựa trên cơ sở giới xảy ra; những địa chỉ mà người khuyết tật có thể tìm đến khi bị bạo lực...

Sau khi được tập huấn, có chị chia sẻ: “Hoá ra chị đã từng bị bạo lực mà bản thân không hề biết, chị chỉ nghĩ là người ta đang đùa cho vui”.

Tại huyện Núi Thành, lớp tập huấn “Phòng chống bạo lực trên cơ sở giới đối với người khuyết tật” cũng thu hút được nhiều anh, chị em khuyết tật tham gia. Trong đó, có những NKT đã phải chèo thuyền vào bờ, đi bộ gần 2km để đến với lớp học. Các anh chị cho biết các kiến thức học được rất mới mẻ và vô cùng có ý nghĩa đối với họ. Họ sẽ áp dụng những kiến thức này cho bản thân đồng thời chia sẻ lại với nhóm chị em khuyết tật đang sinh hoạt chung với các anh chị mà không có cơ hội được tham gia lớp học ngày hôm nay.

“Chúng tôi sẽ không im lặng!”

Sau khi tham gia các hoạt động truyền thông, tập huấn nâng cao nhận thức về bạo lực dựa trên cơ sở giới, những người khuyết tật đã hiểu ra được quyền của mình và có thêm động lực, sự tự tin để ứng phó với bạo lực dựa trên cơ sở giới.

Chị T., Hội người khuyết tật xã Duy Thu, huyện Duy Xuyên, tỉnh Quảng Nam cho biết, chị sẽ chủ động trao đổi với Hội phụ nữ, công an xã, Hội người khuyết tật tỉnh... để báo cáo, phản ánh tình trạng bị bạo lực của các hội viên khi họ bị bạo lực để tìm kiếm sự trợ giúp và bảo vệ quyền cho hội viên của mình, thay vì im lặng như trước đây.

Mới đây nhóm thực hiện dự án có nhận được điện thoại từ một chị cán bộ Hội tâm sự: “Hôm qua một chị hội viên bị chồng đánh, chạy đến nhà chị để tạm lánh. Chị đã khuyên chị ấy cùng với gia đình báo cho Hội phụ

nữ vì việc này đã xảy ra vài lần rồi. Hội phụ nữ và chính quyền đã đến nhà để khuyên ngăn, giải hòa và anh chồng của chị hội viên ấy đã cam kết không bạo hành với chị ấy nữa rồi. Tuy ở xã chị vẫn còn những vụ việc như vậy nhưng chị và chị em khuyết tật sẽ không im lặng chịu đựng mà sẽ hô gọi hàng xóm đến can ngăn hoặc gọi điện báo chính quyền đến giải quyết giúp chị em khuyết tật có được cuộc sống bình đẳng hơn, không bị bạo lực như thế nữa”.

Phòng chống bạo lực trên cơ sở giới đối với người khuyết tật nói chung và người khuyết tật Quảng Nam nói riêng sẽ là một hành trình dài và có thể còn nhiều rào cản. Tuy nhiên, với đóng góp của dự án cùng sự chung tay lên tiếng của cộng đồng, của các ban ngành và quan trọng hơn là từ chính tiếng nói của những người trong cuộc là các chị em khuyết tật, tin rằng trong tương lai tình trạng bạo lực dựa trên cơ sở giới với người khuyết tật, đặc biệt là với phụ nữ và trẻ em gái khuyết tật sẽ dần được ngăn chặn.

NẾU KHÔNG KẾT THÚC, HÃY BẮT ĐẦU LẠI

“Nếu một ngày cuộc sống của bạn bị nhuộm màu đen, hãy cầm bút và vẽ cho nó những vì sao lấp lánh (Khuyết danh)”

“Tự tin, sống có mục đích, độc lập trong suy nghĩ và hành động” - là những thay đổi rõ rệt của tôi sau khi được tham gia vào dự án do ACDC thực hiện từ năm 2018 đến nay.

Tôi là Nguyễn Thị Thuận², hiện tại sống tại huyện Duy Xuyên, tỉnh Quảng Nam. Bản thân tôi trở thành một người khuyết tật vận động từ một biến cố mà tôi không thể nào quên trong cuộc đời của mình. Tai nạn năm 2006 khiến cho tôi, từ một cô gái ở độ tuổi đẹp nhất phải nằm một chỗ, toàn thân co rút, miệng chỉ ú ớ được vài tiếng. Tôi bị trả về nhà với kết luận có thể phải sống thực vật đến cuối đời.

Đó là một cú sốc lớn cho tôi và những người thân của tôi. Dù đau đớn nhưng gia đình tôi vẫn nuôi hy vọng, xin bệnh viện giữ tôi lại. Sau đó, tôi được chuyển đến Bệnh viện Chỉnh hình và Phục hồi chức năng Đà Nẵng, trải qua thời gian tập luyện với bao nhiêu vất vả, cố gắng. Tiếng gọi “m...ẹ...” cất lên được là thành quả của rất nhiều mồ hôi và nước mắt. Dần dần, tôi cũng đã vịn được thanh song song để bước đi và cất tiếng gọi “mẹ” rõ ràng hơn. Phép màu đã đến với tôi và gia đình.

Khi đã có chút tiến triển về sức khỏe, tôi được đưa đi điều trị can thiệp qua hình thức châm cứu. Đó là khoảng thời gian mà bản thân tôi thấy mình trở nên nhỏ bé, yếu ớt và bất lực. Tôi bất lực trước dòng nước mắt hàng ngày lăn dài trên khuôn mặt mẹ, tự ti xấu hổ trước ánh nhìn khác lạ của người đời. Và hơn cả, tôi thương mẹ. Tôi thương bờ vai gầy trầm công nghìn

² Tên nhân vật đã được thay đổi

việc, còn làm thêm, đi bán mớ rau kiếm thêm thu nhập trong khi việc chăm sóc tôi đã quá vất vả cho mẹ. Từ trong sâu thẳm, tôi mong muốn không còn phụ thuộc vào mẹ.

Chính vì vậy sau khi xuất viện về nhà, tôi đã tự tập luyện theo như cách các bác sĩ ở bệnh viện đã chỉ cho tôi. Tôi còn được chính cán bộ hướng dẫn của dự án “Tăng cường cơ hội và nâng cao vị thế cho người khuyết tật” của USAID do ACDC triển khai lắp đặt tay vịn trên tường tại tất cả các vị trí trong nhà để chủ động trong việc tập đi, di chuyển hàng ngày. Mỗi ngày qua đi, tôi có thêm những tiến triển nho nhỏ. Tuy vậy, không tránh khỏi những lúc tôi nản lòng và muốn buông xuôi tất cả.

Rồi cuộc sống của tôi có niềm vui mới, tôi được mời tham gia nhiều hơn các hoạt động. Và tôi đã thấy mình thay đổi.

Tháng 05/2019 lần đầu tiên tôi được Hội người khuyết tật huyện Duy Xuyên mời tham gia lớp tập huấn “Chăm sóc sức khỏe sinh sản cho phụ nữ khuyết tật”. Tại đây tôi đã học được các kiến thức về sức khỏe sinh sản và đã vận dụng vào việc chăm sóc bản thân mình đúng cách hơn, được gặp gỡ và chia sẻ với nhiều phụ nữ khác cùng hoàn cảnh. Lần đầu tiên sau khi bị tai nạn, tôi đã nghĩ tới việc mình muốn sinh một đứa con. Tiếp theo đó là lớp về “Phòng chống bạo lực trên cơ sở giới đối với người khuyết tật”. Như nhiều chị em khác, tôi đã có kiến thức về bạo lực dựa trên cơ sở giới, tôi đã chủ động phòng tránh bằng cách không tiếp xúc với những

người mình cảm thấy không an toàn; đi lại cẩn thận, chú ý đến môi trường xung quanh hơn nhằm đảm bảo an toàn cho mình.

Tháng 06/2020, tôi được hướng dẫn về kĩ năng sống độc lập. Kỹ thuật viên trực tiếp hướng dẫn cho tôi cách di chuyển, đi lại, cùng nhiều bài tập phục hồi chức năng khác. Tôi duy trì tập luyện và cảm nhận được thay đổi rõ rệt: Cơ thể không còn đau lật vật, tránh được khủng hoảng tuổi trung niên. Hơn cả, tôi tin mình có khả năng sống độc lập, tự chủ trong suy nghĩ và quyết định của mình. Nghĩ về viễn cảnh mẹ già yếu, tôi càng có quyết tâm thay đổi bản thân hơn.

Và tôi đã thấy mình thay đổi, cảm giác đau khổ, tuyệt vọng, là gánh nặng cho gia đình, cảm thấy mình vô dụng đã lùi xa vào quá khứ. Tôi của hiện tại tự tin, suy nghĩ tích cực, độc lập trong suy nghĩ và hành động. Hiện tại, tôi đã phụ giúp mẹ được nhiều việc, những công việc sinh hoạt gia đình mà trước đây tôi chưa bao giờ nghĩ mình sẽ làm được. Trước đây, mẹ là người lo cho tôi từng bữa ăn, giờ đây tôi đã đi chợ, nấu cơm chờ mẹ về ăn và làm được việc nhà. Tôi còn chủ động kiếm thêm thu nhập thông qua việc buôn bán online và bán Bảo hiểm xe máy cho các đại lý bảo hiểm.

Mẹ tôi đã nhen nhóm một niềm vui. Mẹ vui vì tôi đã vượt qua được chính mình, vui vì mọi cố gắng của tôi đã được đền đáp. Trong sâu thẳm, tôi đã nhận ra rằng cuộc sống vẫn còn nhiều điều tươi đẹp, nhiều ước mơ có thể thực hiện được chỉ cần mình cố gắng và được hỗ trợ kịp thời.

NHỮNG CÁNH TAY NỐI DÀI

MẠNG LƯỚI ĐỒNG HÀNH CÙNG NGƯỜI KHUYẾT TẬT

Hình thành mạng lưới cộng tác viên thu thập thông tin, nhu cầu tư vấn pháp luật là thành công của mục tiêu thúc đẩy thực thi chính sách dành cho người khuyết tật. Mạng lưới đã hình thành và hoạt động hiệu quả tại các địa phương, đặc biệt là ở tỉnh Thừa Thiên Huế.

Thúc đẩy thực thi các chính sách dành cho người khuyết tật là một mục tiêu giúp người khuyết tật hòa nhập bình đẳng vào mọi mặt của cuộc sống. Vì thế, phát triển dịch vụ và các mô hình hỗ trợ, trong đó có dịch vụ và mô hình tư vấn pháp luật miễn phí cho người khuyết tật đã được ưu tiên xây dựng theo hệ thống và phát triển lớn mạnh tại tỉnh Thừa Thiên Huế.

Giai đoạn 2015 - 2018, dưới sự tài trợ của USAID, ACDC lần đầu triển khai hoạt động này tại Thừa Thiên Huế. Nhiều rào cản khách quan và chủ quan đã khiến chương trình gặp không ít những cản trở, đặc biệt là những năm đầu tiên 2015 - 2016. Nhận thấy hạn chế đó, nhiều khóa tập huấn nâng cao năng lực, tuyên truyền tư vấn pháp luật được tổ chức thường xuyên, giúp cho người khuyết tật và gia đình nhận thức đầy đủ về các quyền và lợi ích của mình. Trong giai đoạn đầu tiên, đã có hơn 2480 người khuyết tật, gia đình người khuyết tật của 09 huyện, thị xã được tư vấn pháp luật miễn phí thông qua nhiều hình thức khác nhau. Tuy nhiên, giai đoạn này không nhiều cộng tác viên thu thập thông tin, dữ liệu tư vấn pháp luật tham gia.

Bước sang giai đoạn 2, giai đoạn 2018 - 2021, mạng lưới cộng tác viên đã có nhiều bước khởi sắc. Với sự

nỗ lực tuyên truyền, vận động và đặc biệt là hiệu quả bước đầu của chương trình mang lại cho người khuyết tật, đội ngũ cộng tác viên thu thập phiếu tư vấn pháp luật tại tỉnh Thừa Thiên Huế đã phát triển các “chân rết” rộng khắp để có thể chia sẻ và hỗ trợ tốt hơn người khuyết tật tại địa phương. Đội ngũ cộng tác viên đa phần là những người lãnh đạo, có uy tín trong cộng đồng người khuyết tật nên mang lại hiệu quả vô cùng cao. Rất nhiều các trường hợp người khuyết tật qua đội ngũ cộng tác viên đã được tư vấn đúng quy trình, nhận được các mức bảo trợ xã hội phù hợp theo quy định; nhiều trường hợp xin vay vốn ưu đãi cho người khuyết tật thành công...

Là một người khuyết tật vận động, anh Hồ Trọng Khoa – Hội viên Hội người khuyết tật thị xã Hương Thủy từng gặp nhiều khó khăn khi tìm hiểu về chương trình cho vay vốn ưu đãi cho người khuyết tật của Ngân hàng chính sách để tìm nguồn vốn phát triển kinh tế gia đình. May mắn anh đã được các cộng tác viên của mạng lưới là lãnh đạo Hội người khuyết tật thị xã Hương Thủy hướng dẫn. Các thắc mắc của anh được chuyển ngay sang Phòng tư vấn pháp luật miễn phí của ACDC và được các tư vấn viên hướng dẫn thủ tục. Anh đã mạnh dạn liên lạc với Ngân hàng chính sách để tiến hành vay vốn và được phê duyệt khoản vay 50 triệu với lãi suất rất ưu đãi. Nhờ đó, anh mở được cửa hàng nhỏ để buôn bán và ổn định cuộc sống gia đình. Nhận thấy ý nghĩa của chương trình, sau đó anh đã cùng tham gia và trở thành một trong những cộng tác viên cốt cán tại thị xã Hương Thủy với mong muốn giúp đỡ được nhiều người khuyết tật khác.

Càng nhiều người khuyết tật nhận đúng và đủ chính sách pháp luật càng khiến cho đội ngũ cộng tác viên hào hứng. Họ vượt qua những khuyết tật của bản thân, dành thời gian, công sức và tâm huyết để đến thăm từng trường hợp người khuyết tật nặng/đặc biệt nặng để lắng nghe tâm tư, nhu cầu và hỗ trợ người khuyết tật đưa các câu hỏi và thu thập phiếu để gửi đến các cán bộ

tư vấn của ACDC. Vì thế, chương trình ngày càng thu hút được nhiều cộng tác viên tham gia tích cực hơn, trong số đó không thể không nhắc đến bác Nguyễn Tú - Thành viên BCH Hội người khuyết tật huyện Phú Vang. Bác bị mất đi một chân của mình sau chiến tranh, dù luôn phải gắn bó với chiếc nạng gỗ nhưng bác lại là người rất tâm huyết với người khuyết tật tại

địa phương. Ngoài công việc gia đình, bác lại dành thời gian để đến tận nhà từng người khuyết tật để giúp họ viết các phiếu tư vấn pháp luật. Bác chia sẻ: *“Rất nhiều người ở địa phương có nhu cầu tư vấn, nhưng còn nhiều hạn chế. Tôi rất biết ơn dự án đã có chương trình rất ý nghĩa, giúp tôi có thể hỗ trợ cho nhiều người khuyết tật hơn nữa. Đó là niềm vui của tôi, là trách nhiệm tôi cần phải làm với người khuyết tật.”*

Mạng lưới cộng tác viên thu thập thông tin, nhu cầu tư vấn pháp luật chính là cầu nối cho người khuyết tật tiếp cận tốt hơn với chính sách pháp luật của nhà nước.

NIỀM VUI CỦA CÁN BỘ HỘI CƠ SỞ

Rất nhiều người khuyết tật đã được hưởng đúng chính sách dành cho mình. Đó là đóng góp của một nhóm các cộng tác viên thu thập thông tin nhu cầu tư vấn pháp luật tại địa phương. Câu chuyện về người cán bộ hội cơ sở Hoàng Sửu, uỷ viên Ban chấp hành Hội người khuyết tật, nạn nhân da cam, bảo trợ người khuyết tật và bảo vệ quyền trẻ em huyện Triệu Phong, tỉnh Quảng Trị là một câu chuyện như thế.

Tôi tham gia công việc liên quan đến người khuyết tật từ năm 2007, với vai trò là Chủ nhiệm Câu lạc bộ người khuyết tật xã Triệu Ái huyện Triệu Phong. Công việc chính của tôi là tham gia điều hành các buổi sinh hoạt, thăm hỏi hội viên đau ốm, giao lưu với các Câu lạc bộ ở xã khác hoặc tham gia các hoạt động của dự án hỗ trợ cho người khuyết tật để phát triển kinh tế như chăn

nuôi bò. Năm 2014, tôi được bầu vào Ban chấp hành Hội người khuyết tật huyện Triệu Phong. Lúc này, các công việc cũng nhiều dần lên, từ việc lên danh sách hội viên; hỗ trợ hội viên khi ốm đau; nhận các hỗ trợ từ các tổ chức ngoài, cấp phát quà, xe lăn, xe lắc cho hội viên vào các dịp lễ tết... Đa phần các công việc thiên nhiều về từ thiện nhân đạo.

Từ đầu năm 2019, tôi trở thành cộng tác viên của huyện để thu thập thông tin, nhu cầu của người khuyết tật cần được giải đáp, thắc mắc, tư vấn về các nội dung liên quan đến luật, chính sách người khuyết tật trong dự án “Tăng cường cơ hội và nâng cao vị thế cho người khuyết tật” do ACDC thực hiện với tài trợ từ USAID. Công việc của tôi là thu thập thông tin, từ đó chuyển sang cho người phụ trách hoạt động của dự án. Sau đó, phiếu thông tin sẽ được chuyển cho phòng Tư vấn

pháp luật miễn phí của ACDC. Ở đây, các tư vấn viên sẽ gọi điện trực tiếp cho người khuyết tật có nhu cầu và hỗ trợ giải đáp thắc mắc, tư vấn cho họ. Đây là công việc hoàn toàn mới với tôi và cũng làm mới mẻ hơn công việc mà tôi đang thực hiện. Giai đoạn đầu, bản thân tôi cũng chưa hiểu hết các thông tin cần thu thập trong phiếu nên việc đi lui đi tới vài ba lần là không thể tránh khỏi. Kèm thêm việc người khuyết tật chưa hiểu, cứ nghĩ tôi đến cho gì xong họ thất vọng. Thật tình tôi nản, nghĩ đến việc sẽ từ chối công việc này. Nhưng

nghĩ lại, công việc này đem lại rất nhiều lợi ích cho bà con khuyết tật đã giúp tôi tiếp tục.

Dần dần tôi đã được nhiều người khuyết tật biết đến. Họ tin tưởng tôi hơn và vui vẻ chia sẻ niềm vui cùng tôi khi các thắc mắc, vấn đề của họ được tư vấn thỏa đáng và giải quyết kịp thời. Tôi còn nhớ, có lúc hơn 10 giờ đêm, người khuyết tật còn điện thoại khoe được nâng mức trợ cấp, được vay vốn phát triển kinh tế. Đối với nhiều người, vài trăm một tháng tiền trợ cấp quá ít ỏi,

song ở chỗ tôi, với nhiều người đây là số tiền lớn. Tôi vui cùng niềm vui của họ. Thành quả lớn nhất mà tôi nhận được là chỉ trong 6 tháng đầu năm 2020, có gần 20 người khuyết tật được UBND huyện quyết định thay đổi chế độ bảo trợ xã hội. Tôi tự thấy đang cùng rất nhiều người trong mạng lưới cộng tác viên tại địa phương thúc đẩy thực thi chính sách dành cho người khuyết tật được chuẩn xác nhất. Niềm vui cứ thế lớn dần lên, công việc của tôi vì thế cũng nhiều ý nghĩa hơn.

Bên cạnh là cộng tác viên thu thập thông tin, nhu cầu tư vấn pháp luật, tôi may mắn tham gia các hoạt động của dự án như tập huấn, hội thảo, các buổi giám sát về công trình tiếp cận... Các hoạt động này đã làm cho tôi thêm nhiều kinh nghiệm, nhiều kiến thức trong công tác Hội, hỗ trợ tốt hơn Hội viên của tôi.

Tôi thấy mình trưởng thành hơn, vui hơn trong nghề công tác xã hội thông qua những gì đã được học, được trải nghiệm. Chính những điều này sẽ là hành trang cho tôi trong công việc hỗ trợ hội viên của hội mình trong thời gian sắp tới.

CHƯA CÓ TIỀN LỆ

MỘT MÓN QUÀ MỘT NỤ CƯỜI

Mỗi một món quà trao đi là một nụ cười nhận lại. Chuyển cứu trợ thực sự là hành trình vất vả nhưng mang lại cho từng thành viên trong đoàn những trải nghiệm đáng quý. Tình thân lẫn xả, nhiệt huyết và hơn hết là thôi thúc cần phải làm gì đó trong tình cảnh Cố đô chìm trong biển nước là động lực cho cả đoàn trước chuyến đi.

Không ai có thể quên hình ảnh cả miền Trung chìm trong biển nước trước cơn bão lụt lịch sử năm 2020. Những con số đau lòng được cập nhật từng giờ, khiến cho những người con xa quê và cả đất nước không khỏi thấp thỏm, lo âu. Với lợi thế của ACDC là có văn phòng dự án tại tỉnh, các thông tin về tình hình bão lụt và những khó khăn “ngàn cân treo sợi tóc” của người khuyết tật được cập nhật thường xuyên.

Tỉnh Thừa Thiên Huế với 9 huyện/thị xã/thành phố thì có đến 4 huyện chịu thiệt hại nặng nề gồm huyện Phong Điền, huyện Quảng Điền, huyện Phú Vang và thị xã Hương Trà. Việc kết nối với nhà tài trợ, đối tác, chính quyền địa phương để huy động nguồn lực, tìm hiểu khó khăn nhu cầu hiện tại cũng như tìm kiếm giải pháp khả thi được thực hiện một cách gấp rút. May mắn thời điểm đó, với lời kêu gọi từ ACDC, dưới sự hỗ trợ của USAID, rất nhiều đơn vị đã chung tay vào cuộc, kể cả đơn vị cung cấp và các tình nguyện viên. Khâu chọn lọc người hưởng lợi được khảo sát kỹ càng, để tránh việc bỏ sót hoặc trao sai đối tượng. Những ngày đi từng ngõ, đến từng nhà những người trong danh sách là chặng đường vất vả nhưng không thể để sai sót xảy ra. Những trường hợp người khuyết tật đã được nhận hỗ trợ từ các tổ chức khác, không đáp ứng

được các tiêu chí để ra đều được thay thế bằng những hộ gia đình có hoàn cảnh khó khăn và thực sự cần được giúp đỡ hơn.

Tranh thủ từng giờ, từng phút, đoàn dự án đã lên kế hoạch chi tiết và chia thành các nhóm nhỏ để tiến hành phát quà tại các cụm xã gần nhau, tránh việc người khuyết tật phải đi quá xa. Những ngày này, cứ 5h sáng là tất cả đã có mặt tại điểm tập trung để khởi hành, mỗi chuyến xe lần bánh là một chuyến hành trình mang theo niềm yêu thương, sự sẻ chia đến với người khuyết tật và gia đình. Thời điểm tiến hành hỗ trợ, một số nhà dân vẫn còn ngập trong nước lũ, các cán bộ địa phương cũng đang phải xử lý rất nhiều công tác hậu bão lũ nên không thể lúc nào cũng theo đoàn. Trong khi đó, địa bàn thì rộng, việc tiếp cận gia đình người khuyết tật gặp nhiều vất vả. Tuy nhiên không vì thế mà những “chiến binh” chùn bước, đoàn cứu trợ vẫn đi về từng nhà theo sự chỉ dẫn của người dân địa phương, cố gắng tiếp cận và hỗ trợ cho người khuyết tật một cách tốt nhất.

650 suất quà bao gồm nhu yếu phẩm, các vật dụng trong nhà bếp, chăn màn, gối ấm và 140 bình lọc nước lõi gốm đã được trao đến tận tay 650 người khuyết tật và gia đình tại Thừa Thiên Huế. Ngoài ra, đoàn còn hỗ trợ cho hai trường tiểu học chịu thiệt hại nặng nề do bão lũ tại Quảng Điền và Phong Điền 120 bộ bàn ghế và 120 bộ sách giáo khoa. Bà Hoàng Thị Chính, 84 tuổi, khuyết tật vận động, sống một mình tại thị trấn Tứ Hạ, thị xã Hương Trà, tỉnh Thừa Thiên Huế đã xúc động chia sẻ: “Quà to quá các o các chú ơi! Tui chưa khi mô nhận được quà to như rì, thấy cái chi cũng có, có nổi có cháo, dầu ăn rồi nước mắm, tui vui lắm.”

Dự án đã trao tặng 2000 suất quà đến 2000 gia đình người khuyết tật tại 3 tỉnh Quảng Trị, Thừa Thiên Huế và Quảng Nam.

Cả đoàn bất giác mỉm cười. Những chia sẻ chân thật như vậy khiến cả đoàn cảm thấy ấm lòng. Mỗi ngày đều nghe được lời cảm ơn tận đáy lòng của bà con giúp cho bao vất vả, mệt nhọc của chúng tôi được xua tan đi rất nhiều.

Có dịp ghé lại nhà bà Chính trong những ngày đông lạnh cuối năm, trước mắt nhóm khảo sát vẫn là căn nhà nhỏ đầy rêu phong, những món quà dự án tặng đã được bày ra để sử dụng. Nhìn thấy đoàn đến, bà Chính niềm nở chào đón, bà còn đặc biệt khoe chiếc bình lọc lõi gốm của đoàn tặng sử dụng vô cùng tốt. Nước sinh hoạt sau khi lọc qua bình gốm sử dụng chất lượng và yên tâm hơn trước rất nhiều.

Mặc dù gói cứu trợ chưa thể khắc phục hết những thiệt hại mà bão lũ gây ra, nhưng nó đã tiếp thêm cho người khuyết tật động lực và hi vọng để khôi phục lại cuộc sống sau thiên tai. Mỗi món quà cho đi là một nụ cười nhận lại và mỗi chuyến đi là một hành trình để yêu thương lan tỏa.

KIP THỜI TRONG BÃO LŨ

Huyện Triệu Phong, tỉnh Quảng Trị là địa phương đầu tiên nhận gói hỗ trợ bão lụt từ đoàn cứu trợ của ACDC trong khuôn khổ hoạt động cứu trợ do USAID tài trợ. Khẩn trương, gấp rút nhưng phải chính xác, đúng người là yếu tố cần kíp trong đợt hỗ trợ này.

Từ ngày 6/10 đến ngày 21/10, tại Quảng Trị có 9/10 huyện bị ảnh hưởng nhiều do mưa lũ, 92/124 xã với 61.393 hộ bị ngập lụt (193.972 người). Trong đó khoảng 5% là người khuyết tật và gia đình của họ bị ảnh hưởng. Đã có 50 người thiệt mạng, 04 người mất tích và 25 người bị thương. Gần 200 nhà dân bị thiệt hại nặng nề. Hơn 200 trường học với 1.000 phòng học bị hư hại trong lũ lụt và gió mạnh, và cần mái nhà, cửa ra vào, cửa sổ, tường và hỗ trợ sàn nhà. Tài liệu và thiết bị dạy và học, sách và sổ tay, bàn ghế bị hư hỏng. Huyện Triệu Phong được chọn là nơi đầu tiên của đợt cứu trợ. Nơi đây chịu ảnh hưởng nặng nề với 17.000 hộ (53.100 người dân) trong đó có 4.042 người khuyết tật chịu thiệt hại.³

Những ngày đầu tháng 11/2020, các hoạt động liên hệ và thống nhất với các đơn vị cung cấp dịch vụ; thống nhất tiêu chí, số lượng của các xã/huyện cũng như thời gian dự kiến cấp phát gói hỗ trợ được gấp rút chuẩn bị. 06 xã huyện với 200 hộ gia đình người khuyết tật huyện Triệu Phong đã được hỗ trợ trong 2 ngày 11 và 12/11/2020. Cơ sở số 13 vẫn đang ngập ngập đổ bộ vào Quảng Trị.

³ Theo báo cáo nhanh số 38 của Ban chỉ huy PCTT & TKCN ngày 09 tháng 10 năm 2020

Kế hoạch gửi xuống địa phương, hàng loạt lo lắng được đặt ra. Đại diện Hội người khuyết tật, nạn nhân da cam, bảo trợ người khuyết tật và bảo vệ quyền trẻ em huyện Triệu Phong chia sẻ: “Thời gian gấp quá, chuẩn bị sao cho kịp đây. Chúng tôi chỉ có 03 cán bộ, lập danh sách 200 hộ của 6 xã theo tiêu chí để ra gấp rút quá”. Dù than thở nhưng công việc vẫn được các anh chị trong Hội làm đến nơi đến chốn. Danh sách 200 hộ người khuyết tật của 06 xã huyện Triệu Phong, trong đó có ghi chú rõ 50 hộ được nhận bình lọc nước SWACF được gửi về đúng lịch. Ngày 11 và 12/11, việc cấp phát gói hỗ trợ tại Triệu Phong được diễn ra theo kế hoạch trong tình trạng mưa, gió và nước ngập lại một số xã như Triệu Ái và Triệu Độ. Việc đi chuyển của người khuyết tật cũng như các thành viên của đoàn cấp phát gặp rất nhiều khó khăn vì nước đã ngập một số tuyến đường và các hộ dân cư do lụt lần thứ 6. Tuy nhiên việc cấp phát của chúng tôi đã hoàn thành theo kế hoạch. Bà con hài lòng và vui vẻ chia sẻ “gói quà đầy đủ cho ăn và ngủ”; “lâu nay họ cho mẹ gạo và rất nhiều mì tôm, nhưng đợt này rất nhiều thứ để ăn và có cả chăn ấm cho mùa đông nữa”; “có bình lọc nước ni hay thiệt, chờ giếng nhà tui phèn lắm”.

Đợt cứu trợ tiến hành nhanh chóng, trong tình trạng thời tiết không thuận lợi, khó khăn mọi bề. Các món quà đã đến được tay của người dân đúng tiêu chí, đúng đối tượng trong lúc cần thiết nhất. Đại diện Hội người khuyết tật, nạn nhân da cam, bảo trợ người khuyết tật và bảo vệ quyền trẻ em huyện Triệu Phong vui vẻ chia sẻ: Khi nghe kế hoạch, lo lắng than thở đó, nhưng vì lợi

ích của người khuyết tật trên hết, chúng tôi phải làm hết mình. Ngay lập tức, chúng tôi xác định rõ mục đích, đối tượng được hưởng, phối hợp với cán bộ chính sách, cán bộ Hội cơ sở để phân công cán bộ phụ trách, hỗ trợ công việc. Chúng tôi luôn động viên nhau để hoàn thành nhiệm vụ. Lần trao này, đại diện lãnh đạo của USAID và ACDC tham gia tận nơi, lại là địa phương đầu tiên đoàn ghé thăm. Chúng tôi rất vui mừng và hãnh diện vì được đón đoàn, được cùng những người tâm huyết như vậy làm việc. Đánh giá chung về đợt cứu trợ cho người khuyết tật tỉnh Quảng Trị bị ảnh hưởng lũ lụt, ông Thái Vĩnh Liệu – Chủ tịch Hội người khuyết

tật, nạn nhân da cam, bảo trợ người khuyết tật và bảo vệ trẻ em tỉnh chia sẻ: *“Gói quà cứu trợ rất kịp thời và phù hợp với điều kiện khó khăn của người khuyết tật sau lụt”*.

Vậy là đã có 650 gói quà; 140 bình lọc gốm; 120 bộ sách giáo khoa; 120 bộ bàn ghế đã được trao trong đợt cứu trợ lần này. Chính sự vào cuộc nhiệt thành của rất nhiều bên, bao gồm đơn vị tài trợ, cơ quan chính quyền địa phương, hội đoàn thể; tình nguyện viên và cả đơn vị cung cấp dịch vụ đã tạo nên chuyến đi ý nghĩa này.

MUỐN LÀM ẮT SẼ CÓ CÁCH

“Muốn làm ắt sẽ có cách” là kim chỉ nam của chúng tôi trong suốt đợt cứu trợ khẩn cấp cho người khuyết tật vượt qua bão lũ tại tỉnh Quảng Nam.

Chỉ trong khoảng 10 ngày (từ ngày 6 - 17/10/2020), liên tiếp các cơn bão và lũ lụt đổ bộ vào các tỉnh miền Trung Việt Nam, trong đó có Quảng Nam. Thiệt hại không kể xiết cả về tính mạng và tài sản của người dân. Những con số từ Ban chỉ huy phòng chống thiên tai và tìm kiếm cứu nạn tỉnh Quảng Nam đưa ra khiến ai cũng phải bàng hoàng: 11 người chết, 41 người bị thương, hơn 500 hộ dân bị phá hủy hoàn toàn, 60 trường học bị ảnh hưởng nặng nề, 127 phòng học chìm trong nước, 634 ha lúa và 2.700 ha cây trồng bị thiệt hại, 1.266 cây cối bị đổ, 306 tấn lương thực bị thiệt hại, 700 con gia súc và 150.000 con gia cầm bị chết trong lũ. Tổng thiệt hại khoảng 1.480 tỷ đồng. Cuộc sống của người dân đối mặt với vô vàn khó khăn, trong đó, người khuyết tật là một trong những nhóm chịu tác động nhiều hơn cả, hạn chế tiếp cận với các nỗ lực cứu hộ trong thảm họa.

Trước thiên tai ập đến bất ngờ, cùng với những đợt cứu trợ diễn ra trên khắp cả nước và với hỗ trợ từ USAID, ACDC đã cùng các đối tác địa phương gấp rút tiến hành đợt cứu trợ khẩn cấp để hỗ trợ các hộ gia đình có người khuyết tật bị ảnh hưởng bởi bão lụt. Nguồn lực hạn chế, việc ưu tiên các huyện thiệt hại nặng nề nhất được đặt lên hàng đầu. Các huyện Đại Lộc, Thăng Bình, Duy Xuyên, Nông Sơn và Nam Trà My là những địa điểm được chọn. Mục tiêu đặt ra là trong thời gian ngắn nhất, với nỗ lực cao nhất, đảm bảo những gói hỗ trợ đến được tận tay những người cần nó nhất.

Cùng lúc kế hoạch được đưa ra thì thời tiết xấu là một trở ngại lớn. Mưa lớn, các cơn bão vẫn đang rình rập, đường sá sạt lở liên tục, nhiều nơi vẫn ngập sâu, thậm chí có những ngôi làng đã bị cô lập, chia cắt trong một thời gian khá dài và phải di dời xây dựng lại nơi ở mới để đảm bảo an toàn cho người dân. Kế hoạch cứu trợ khẩn cấp phải dời lại 10 ngày để đảm bảo an toàn cho tất cả. Tâm thế mong muốn hỗ trợ nhanh nhất cho những người khuyết tật đang gặp nạn bị cản trở bởi thời tiết khiến chúng tôi đứng ngồi không yên.

Ngoài những trở ngại về thiên tai, chúng tôi còn đối mặt với rất nhiều vấn đề khác: lựa chọn địa điểm để phù hợp với từng đối tượng, sắp xếp lịch trình hợp lý trong điều kiện khối lượng công việc nhiều mà nhân sự mỏng; giám sát việc lựa chọn đối tượng hưởng lợi theo tiêu chí đã được đưa ra; lựa chọn đơn vị cung cấp phù hợp khi hàng hóa trở nên khan hiếm... Tuy vậy, với tinh thần “muốn làm, ắt sẽ có cách”, chúng tôi hiểu rằng, hoạt động này có thành công và đem lại sự hỗ trợ kịp thời và thiết thực cho người khuyết tật hay không phụ thuộc rất lớn vào hai yếu tố: việc lên kế hoạch một cách cụ thể, kỹ lưỡng và huy động sự vào cuộc nhiệt tình và mạnh mẽ của các đối tác tại địa phương.

Một bản kế hoạch, bao gồm cả việc dự phòng rủi ro, nhanh chóng được vạch ra. Chúng tôi gấp rút liên hệ đến các công ty cung cấp dịch vụ từ đồ dùng thiết yếu đến bình lọc nước, bàn ghế học sinh, sách giáo khoa... để lên phương án vận chuyển đến từng khu vực hỗ trợ. Các cuộc họp thống nhất giữa các bên tham gia diễn ra nhanh chóng với sự đồng thuận và nhất trí cao; công tác tiền trạm, khảo sát thực địa cũng được thực hiện

theo đúng kế hoạch. Công việc tiến trạm đến từng nhà người khuyết tật cũng để lại cho chúng tôi nhiều kỷ niệm. Thời tiết bất lợi, số lượng người cần rà soát lớn. Trên hết, cảnh làng mạc, nhà cửa tan hoang sau bão lụt, rất nhiều gia đình cần hỗ trợ nhưng suất quà có giới hạn khiến chúng tôi không khỏi đau lòng.

Các công tác chuẩn bị hoàn tất cũng là lúc đoàn cứu trợ đi đến từng nơi để hỗ trợ cho bà con. Công việc của chúng tôi bắt đầu từ 4 -5 giờ sáng, đoàn xe nối đuôi nhau đến nơi cấp phát tập trung, sau đó chia thành từng nhóm nhỏ đi hỗ trợ từng hộ gia đình khó khăn nhất. Kết thúc khoảng thời gian cấp phát cũng đã hết ngày làm việc. Buổi tối là khoảng thời gian chúng tôi thực hiện công tác kiểm tra, sắp xếp hàng hóa lên xe để kịp cho sáng sớm hôm sau lên đường đến một địa điểm khác. Số lượng lớn, đường sá đi lại khó khăn, tuy nhiên với sự chuẩn bị kỹ càng, mọi việc diễn ra suôn sẻ và thành công tốt đẹp.

Bà Lưu Thị Bích Ngọc - Trưởng ban quản lý dự án, Phó Giám đốc Sở LĐ – TB&XH tỉnh Quảng Nam cho biết: *“Lúc đầu nghe chia sẻ về kế hoạch thực hiện, tôi thấy rất lo lắng vì thời gian quá gấp, công việc quá nhiều. Nhưng dự án đã vận động được đội ngũ hỗ trợ đặc lực, chuyên nghiệp và hoạt động đã thành công hơn tôi mong đợi”*. Ông Hứa Quốc Dũng - Chủ tịch Hội người khuyết tật tỉnh Quảng Nam cũng tâm đắc: *“Các suất quà ý nghĩa quá. Đúng dịp mùa đông, bà con có thể lấy ra dùng ngay, rất là thiết thực.”*

Những gương mặt hứng khởi, mong chờ của bà con cũng chính là động lực cho chúng tôi trong những ngày đi cứu trợ.

“Với cô cháu nhà tôi, suất quà này giá trị lắm, nhất là cái bình lọc nước này, quý lắm cô ơi.”

“Tôi thấy các suất quà thiết thực lắm, vừa thực phẩm cần thiết, vừa có chăn, màn, gối và vật dụng nhà bếp nữa. Hữu ích cho người khuyết tật vô cùng.”

Những chia sẻ của người dân giúp chúng tôi càng mong muốn làm tốt hơn nữa, hỗ trợ hiệu quả hơn nữa trong đợt cứu trợ này.

Đợt cứu trợ diễn ra thành công là kết quả nỗ lực của rất nhiều người, nhiều cá nhân đơn vị. Chúng tôi tin, dù vật chất không quá lớn, nhưng những món quà đã hỗ trợ kịp thời vật chất và cả tinh thần; giúp người khuyết tật khắc phục các khó khăn, sớm ổn định cuộc sống sau thiên tai./.

Viện Nghiên cứu phát triển cộng đồng, ACDC

 P903 Tòa nhà Dream Center Home, số 11A, ngõ 282 Nguyễn Huy Tưởng,
Thanh Xuân, Hà Nội

 024 6675 3946

 admin@acdc.org.vn

 <http://www.acdc.vn>